

Znanka ali uganka 8 Rešitve nalog

iz delovnega zvezka
in samostojnega
delovnega zvezka

Marta Kocjan - Barle
Matej Žist
Dragica Perme
Slovenščina za 8. razred osnovne šole

Znanka ali uganka 8, Rešitve nalog iz delovnega zvezka in samostojnega delovnega zvezka
Slovenščina za 8. razred osnovne šole

Avtorji

Marta Kocjan - Barle, Matej Žist, Dragica Perme

Urednica

Dragica Perme

Oprema in oblikovanje

Matej Zorec

Prelom

Goran Čurčić

Izdala in založila Modrijan založba, d. o. o.

Za založbo Branimir Nešović

Ljubljana 2014

Prva izdaja

© Modrijan založba, d. o. o.

Spoštovane učiteljice in učitelji!

V delovnem zvezku (DZ) in samostojnem delovnem zvezku (SDZ I, SDZ II) v podpoglavju *Reši naloge*, ki sledi vsaki obravnavani temi, so večinoma take naloge, s kakršnimi naj bi učenke in učenci razvili zmožnosti, predpisane v učnem načrtu. V ospredju seveda ni njihova metajezikovna zmožnost, ampak predvsem usvajanje praktičnega jezikovnega znanja, urjenje v branju in pisanju ter razumevanje vsega predstavljenega, bogatenje besednega zaklada in raba različnih priročnikov. Učni cilj pri nalogah, ki od učenk in učencev terjajo strokovno poimenovanje ali nekaj več teorije, je predvsem razvijanje zmožnosti uporabe različnih priročnikov – od same poljudno strokovno predstavljene teme do *Priročnega slovarčka*, *Slovenskega pravopisa* in *Slovarja slovenskega knjižnega jezika*, a tudi spleta, zato naj jih uporabljajo tudi takrat, kadar niso nanje posebej opozorjeni. Z njimi (predvsem teoretičnim delom pred nalogami) naj si pomagajo še pri nalogah, ki od njih terjajo utemeljitev. Tako naj bi se izurili v samostojnem reševanju jezikovnih zadreg, na katere bodo naleteli tudi pri nadaljnjem šolanju, študiju in pri poklicnem delu. Z osnovami iskanja so se seznanili v 7. razredu, v 6. pa so se naučili osnov prebiranja gesel.

Učenke in učenci naj res pozorno berejo navodilo pri vsaki nalogi ali vaji: če v njem npr. piše, da napačno obliko prečrtajo in na črto napišejo pravilno, naj naredijo natančno tako; če piše, naj napišejo pravilno obliko, naj napačne ne črtajo. Poglavitni namen takega ravnanja je, da se učenke in učenci naučijo pravilno brati in upoštevati navodila, ne pa ravnati mehanično.

Na prvi pogled se zdi število nalog za prepoznavanje različnih vrst odvisnikih stavkov mogoče pretirano; poglavitno je, da se res dobro naučijo razlikovati med glavnim in odvisnim stavkom ter se s pretvarjanjem več enostavnih povedi v zložene in zloženih v enostavne urijo v slogu, ne pa toliko v poimenovanju samega. S poznavanjem stavčne zgradbe naj bi usvojili predvsem pravilno pisanje vejice, s poimenovanjem pa naj bi razvili veščine brskanja po poljudno strokovnih besedilih z jezikovnimi razlagami.

Z rdečo številko ali črko so označene težje vaje; te naj bi reševali predvsem za jezik bolj nadarjeni, preostali pa mogoče ob vaši pomoči.

Zgledi za vaje in naloge so iz različnih virov in so v samostojnem delovnem zvezku označeni z zvezdicami, v delovnem zvezku pa z nadpisanimi številkami, viri so navedeni na koncu knjige. Tu in tam so v zgledih ostale kake pravopisne in slogovne slabosti. Nanje in na naše spodrsaljaje je opozorjeno v komentarjih. Hvaležni vam bomo za vsa opozorila na morebitne pomanjkljivosti.

Kratice

°SP	elektronska izdaja Slovenskega pravopisa 2001
SP	Slovenski pravopis 2001
SNB	Slovar novejšega besedja slovenskega jezika
SSKJ	Slovar slovenskega knjižnega jezika
DZ	delovni zvezek
SDZ	samostojni delovni zvezek

Kazalo

BEREMO, PIŠEMO IN GOVORIMO	
Strnjena obnova neumetnostnega besedila	7
GLAGOL	7
Pokaži, kaj znaš	8
Glagolski vid	8
Pokaži, kaj znaš	9
BEREMO, PIŠEMO IN GOVORIMO, Opis postopka	9
BESEDE, Prevzete besede	10
Prevzeta občna imena	10
Prevzeta lastna imena	11
Pokaži, kaj znaš	12
Slogovno zaznamovane in nezaznamovane besede	13
Pokaži, kaj znaš	14
Slengovske besede	15
Pokaži, kaj znaš	15
BEREMO IN POSLUŠAMO, Nasvet strokovnjaka	16
PRAVOPIS, Občna imena iz imen bitij	18
Poimenovanja bitij	18
Stvarna občna imena	19
Pokaži, kaj znaš	19
BEREMO, Poštni obrazec	20
PRAVOPIS, Ločila, Ločila pri naštevanju v stolpcih	21
Ločila pri navajanju virov	21
BEREMO IN PIŠEMO, Opravičilo	22
BEREMO IN PIŠEMO, Zahvala	24
STAVČNI ČLENI, Goli in zloženi stavčni členi	26
Pokaži, kaj znaš	29
BEREMO, Teletekst	29
POVED, Zložena poved	30
Podredno zložena poved	31
Pokaži, kaj znaš	32
Vrste odvisnikov	32
Osebkov odvisnik	32
Predmetni odvisnik	33
Krajevni odvisnik	34
Časovni odvisnik	35
Načinovni odvisnik	36
Vzročni odvisnik	36
Pogojni odvisnik	37
Namerni odvisnik	37
Dopustni odvisnik	38

Prilastkov odvisnik	38
Pokaži kaj znaš	39
POGOVARJAMO SE, Prepričevalni pogovor	42
BEREMO, PIŠEMO IN GOVORIMO, Opis naprave	44
VEZNIK	44
Pokaži, kaj znaš	46
BEREMO, PIŠEMO IN GOVORIMO, Razlaga nastanka naravnega pojava . .	46
PRAVOPIŠ, Ločila, Končno ločilo v podredno zloženi povedi	47
Vejica v podredno zloženi povedi	48
Pokaži, kaj znaš	49
BEREMO IN POSLUŠAMO, Poročilo	49
BEREMO IN PIŠEMO	
Umetnostno in neumetnostno, objektivno in subjektivno besedilo	50
BEREMO, PIŠEMO IN GOVORIMO, Obnova neumetnostnega besedila	51
GLASNO BEREMO, Padajoča in rastoča stavčna intonacija	53
BEREMO, PIŠEMO IN GOVORIMO, Besedilo ekonomske propagande	53
POKAŽI, KAJ ZNAŠ	55

BEREMO, PIŠEMO IN GOVORIMO

Strnjena obnova neumetnostnega besedila

1.

NE • DA • DA • DA • DA • NE • DA • DA

2.

a) slovenščina – ruščina • portugalsščina – španščina • madžarščina – finščina • švedščina – angleščina

b) Vsiljivki: madžarščina, nizozemščina.

Jezikovna družina: slovanska • germanska • germanska • romanska • slovanska • slovanska • romanska • romanska.

Odkljukani so vsi trije kvadrati.

3.

– Jezikovna družina je oznaka za jezike, ki so si med seboj podobni po glasovih, besedju in drugih značilnostih. ALI Skupina jezikov, ki so med seboj podobni po glasovih, besedju in drugih značilnostih.

– Indoevropski jezik.

– Južnoslovanski so npr. slovenščina, hrvaščina, srbščina, zahodnoslovanski češčina, slovaščina, poljščina, vzhodnoslovanski pa ruščina, beloruščina in ukrajinščina.

– Da. Beseda mati je ena najpomembnejših besed, ki se jo nauči že otrok.

– V slovanski in germanski.

– Španščina (hermano).

4.

Po smislu.

5.

Po smislu. Npr.: Slovenščina je južnoslovanski jezik. Sodi med indoevropske jezike. Njen prednik je praslovansščina.

6.

Po smislu.

GLAGOL

1.

bodo upoštevali

krmarite

naredijo

povem

se sprašujejo

bi morali

niso

3. os., mn., preteklik, povedni naklon

2. os., mn., /sedanjik/, velelni naklon

3. os., mn., sedanjik, povedni naklon

1. os., ed., sedanjik, povedni naklon

3. os., mn., sedanjik, povedni naklon

3. os., mn., /sedanjik/, pogojni naklon

3. os., mn., sedanjik, povedni naklon

2.

a) Nedoločniki: govoriti, učiti.

Namenilniki: pogledat, pomagat, povedat, prat, likat, pospravljat, skuhat.

b) Po smislu.

- c) Naklonski glagoli: nočejo, smela sem.
Fazni glagoli: začel.
Glagoli premikanja: šel je, pridemo, prišli, prihajala.

3. peljat • nataktniti • pomagati • smučat • hoditi • zabavat • zgubljeni • obiskovat • utihniti • pravit

4. a) morala • mogla • mogel ALI mogla ALI mogli • moram • morem

b) moremo ALI ne moremo mogel ALI nisem mogel; mogel ALI ne bi mogel; morem ALI ne morem; mogla ALI ne bi mogla

c) Ali ne bi mogli odpotovati že včeraj? Lahko bi, a žal niso.
Ali bi morali odpotovati že včeraj? Morali bi, a še niso.
Ta knjiga bi morala biti v knjižnici. A je žal ni.
Ta knjiga bi mogla biti v knjižnici. Vendar nisem prepričana.

č) morati • moči

5. a) Po smislu.

b) pitje • gledanje • sedenje • kritje • petje • imenovanje • bobnanje

c) nadaljevati • razkriti • pisati • meniti • kesati se • vneti se

č) branje • kopanje • opazovanje • odkritje • gretje • obrezovanje

d) dovoljenje • tuljenje • spreobrnjenje • življenje • trpljenje • nagnjenje

DZ 13-14

SDZ I 17-18

Pokaži, kaj znaš

1. velelnik • povednik • velelnik • pogojnik • povednik

2. a) / • prezračiti • morete ALI si ne morete • / • izvlecite • ne bo + ne morete • gledati

b) vozlanje • sestavljanje • spreobrnjenje • nagnjenje

3. Po smislu.

DZ 14-16

SDZ I 23-24

Glagolski vid

1. omejeno – dovršni • omejeno – dovršni • omejeno – dovršni • neomejeno – nedovršni • neomejeno – nedovršni • omejeno – dovršni • neomejeno – nedovršni • omejeno – dovršni • Kaj kdo stori? (je storil?, bo storil?, bi storil?) • Kaj kdo dela?

2. pisati • prositi, zapreti • jemati • zazreti se, izkazati • odpirati • metati, postreči

3.

- a) premišlujem • ločujem • obveščam • ulivam • plačujem • uničujem • stresam • podkupujem
- b) Po smislu, npr.: potrditi, pritrditi, zatrditi • speči, opeči, popeči, prepeči, pripeči, vpeči, zapeči • zapisati, prepisati, izpisati, dopisati, napisati, podpisati, vpisati • izgovoriti, pogovoriti (se), dogovoriti (se), odgovoriti, ogovoriti • priplavati, izplavati, preplavati, zaplavati • izvleči, povleči, prevleči, navleči, odvleči, razvleči
- c) Po smislu, npr.: pogovoriti, odgovoriti • misliti • izmeriti, premeriti • čečkati • luknjati • premamiti • izpuliti • voliti
- Op.: Pri iskanju dovršnika je več možnosti, podobno kot pri prejšnji nalogi (glagoli s predponami).

č) Po smislu.

4.

govoriti • narediti, storiti

5.

nedovršni • nedovršni • dovršni • dovršni
Odključana sta 1. in 3. kvadrata pred trditvama.

6.

Odključana sta 1. in 3. kvadrata.

DZ 16-17

SDZ I 25-26

Pokaži, kaj znaš

1.

Odključana sta 1. (Glagoli v dovršniku poimenujejo časovno omejeno trajanje dejanja.) in 2. kvadrata (Glagoli v nedovršniku poimenujejo časovno neomejeno trajanje dejanja).

2.

a) Osebne glagolske oblike: smo • se zdi • rodil se je • je odpeljal • je začel • si zaželel • je spravil • je odšel • postal • je hodil • se je vrnil • je zastavil • so si zaželeli • so izvolili • skrnil se je • zavrnil • so izdale • je ostala • je živel • se je zavzemal • nasprotoval • je pozabljala.
Neosebne glagolske oblike: spoznavati • postati • krstiti • misijonariti.

b) začel spoznavati • si (je) zaželel postati • se dal krstiti • je hodil misijonariti
Utemeljitev: Faznim in naklonskim glagolom sledi nedoločnik, glagolom premikanja pa namenilnik.

3.

Po smislu.

DZ 18-19

SDZ I 30-31

BEREMO, PIŠEMO IN GOVORIMO

Opis postopka

1.

a) Posnetek prikazuje menjavo zračnice pri kolesu. • Nastal je ob regionalni cesti. • Tistim kolesarjem, ki se želijo naučiti sami menjati predrto zračnico. • Da ponazori postopek menjave predrte zračnice po korakih.

b) Odkljukani so 3. (Menja zračnico prvega kolesa), 6. (Dobro pregleda zunanjo ...) in 10. kvadrateg (Zračnico natlači, preden ...).

c) Odkljukana sta 3. (Tujek, ki je predrl zračnico, odstranimo tako ...) in 6. kvadrateg (Predrto zračnico pospravimo in jo odvržemo ...).

č) kolo • polniti s tlačilko • platišče • torbica • veriga • tlačilka • pritrdimo • okvarjen, poškodovan

d) Od leve proti desni: špica ali napera • obroč (platišče) • blatnik • sedež • sedežna opora • zavora • krmilo ali balanca • vilice • pnevmatika (plašč in zračnica) • ventil • verižni zobnik ALI zobato kolo • gonilka • veriga.

2.

Po smislu.

DZ 20

BESEDE, Prevzete besede

SDZ I 34

1.

a) Odkljukan je 1. kvadrateg (Besedi *fižol* in *čebula* sta prevzeti besedi.).

b) Po smislu.

c) Odkljukana sta 1. (Beseda *koktajl* je prevzeta beseda.) in 3. kvadrateg (Besedo *koktajl* pišemo tudi *koktelj*.).

č) 17. stol. • 16. stol. • 20. stol.

DZ 21-25

Prevzeta občna imena

SDZ I 37-41

1.

a) džungla • omleta • eksperiment • eleganten • animirati

b) Po smislu.

2.

Po smislu, vendar bolje: pica • fintes • ragbi • meni • kamp • avt • kros • kriket • avtokamp

– Prevzetim besedam iz vaje pravimo tudi izposojenke; Pišemo jih v slovenski obliki ALI po domače ALI tako, da jih poslovenimo ALI v poslovenjeni obliki.

3.

čabata ALI copata = prevod • kari • skvoš • džokej • rotvajler • džoging

4.

mafni • Velnes • kapučino • reli • pomfrijem, pomfrit

5.

Po smislu.

Op.: Učenke in učence opozorite na pravopisne pomanjkljivosti besedila (npr. napačen zapis datuma in ure, ime *Učo* zapisano z malo začetnico).

6.

a) Od leve proti desni: 1, 5, 5, 2 • 2, 3, 6, 8 • 3, 6, 7, 1 • 4, 7, 8, 4*

Op.: *SP 2001* nas od *brkljalnika* usmerja k *pregledovalniku*. V rabi je poleg teh dveh še izraz *brskalnik*, in ta je tudi najpogostejši.

b) narečje • sopomenka • okužba • tiskati ALI natisniti • najstnik • e-pošta • celina • kakovost • domoljub ALI rodoobjub • prekršek ALI prestop

7.

a) množičnih občilih • zimzelene ALI zimzelene melodije • premični ALI gibki • oblikovanja

b) zanimanja • potrebe ALI vrednote ALI koristi • (lokalne) želje ALI potrebe*

Op.: Pomagajo si lahko tudi s *Priročnim slovarčkom*.

8.

a) Po smislu.

b) prenosnik – laptop TUDI notebook • dlančnik – palmtop computer • tablični računalnik – tablet personal computer

c) Po smislu.

9.-10.

Po smislu.

DZ 25-28

SDZ I 45-48

Prevzeta lastna imena

1.

a) Jack, Ann, Shakespeare, Nancy, Wolf • München, New York, Düsseldorf

b) Pia, Mai, Lea, Nicholas • Pija, Maj, Doroteja, Leja, Žan

2.

a) Odkljukana zemljepisna imena: Gradec, Trst • Varšava, Loara • Bruselj, Firence • Sena, Frankfurt na Majni.

b) Villach – Beljak • White House – Bela hiša • Udine – Videm • Roma – Rim • Skalno gorovje – Rocky Mountains • Celovec – Klagenfurt • Benetke – Venezia • Dunaj – Wien

3.

a) Po smislu.

b) Angleškem.

c) Priština, Istanbul ALI Carigrad, Beograd, Banja Luka

4.

La Paza, m • Fidžija, m • Sejšelov, m. (mn.) • Tenerifa, m • Firenc, ž (mn) • Louvra, m • Quita, m • Dachau, m

5.

a) Op.: Izgovor je odvisen tudi od tega, komu ime pripada. Najhitreje se ponudijo naslednji izgovori, ki jih učenke in učenci lahko najdejo tudi v *Priročnem slovarčku*: [sínidi]ANG, [šarlót]FR, [frančéska]IT in [džéni]ANG.

b) Lorenzo, Lorenzo • Paul, Pol • Marcus, Markus • Tommy, Tomi*

*Op.: Možne se dvojne oblike, odvisno od jezika, iz katerega je ime, in od staršev, ki dajo ime.

6. a) Strasbourgu • Calaisu • Mickiewiczem • Johanna Straussa, Smetane, Dvořáka • San Franciscu • Walta Disneya

b) Strasbourg [strazbúr] • Calais [kalé] • Mickiewicz [mickjévič] • Johann [jóhan]; Strauss[štráus] • Smetana [smétana] • Dvořák [dvóržak] • San Francisco [san francisko] • Walt [vólt] • Disney [dízni]

Op.: Učenke in učenci lahko imena najdejo v *Priročnem slovarčku*.

7. a)

[DŽÓRDŽ]	GEORGA	GEORGEEV IN GEORGEOV
[géorg]	Georga	Georgov
[džórdžo]	Giorgia	Giorgiev
[džón]	Johna	Johnov
[jóhan]	Johanna	Johannov
[mêri]	Mary	Maryjin
[maríja]	Marie	Marijin
[marí]	Marie	Mariejin

b) Po smislu.

8. Svetinje smrti • Gospodar prstanov

9. a)–c) Po smislu.

DZ 29-31

SDZ I 48-50

Pokaži, kaj znaš

1. Zapis besedne družine: srf, srfati, srfar, srfarka, srfanje

2. Po smislu.

3. jazz, rock, pop, funk • Leeloojamaais, Still I Try, Best Adria Act (pogojno MTV)

4. Pariz • Sankt Peterburg • Misisipi

5. Avtokampu • Gradcu • Harryju • faksi • Múllerju • bodiji

6. po slovensko, po smislu • po tuje, po smislu • glasbeni izrazi (capriccio) imena • izvorni (tuji) obliki, po smislu • zemljepisna (imena držav) • po smislu

7. a) in b) Po smislu.

Slogovno zaznamovane in nezaznamovane besede

1. pamet ALI glava /šalj./ zdravnik je ugotovil, da je njegovo podstrešje v redu • izvor ALI voščilnice izvirajo • razlika • zloba ALI kateri človek je zloben • veliko ALI mnogo • glava
2. a) (prešita) odeja • preproga • vrv • kovček • stopnica • lasnica ALI lasna sponka • vzglavnik ALI blazina • žica • samokolnica • luč • deska • lestev
b) juha • praženec ALI carski praženec • obara • zavitek ALI zvitek • omaka • rezanci
c) številka ALI število • hiša • sladkor
3. a) gotovina • prijatelj • nakupovanje • pijača • življenje • plošča
b) Po smislu, npr.: žur ALI žurka ALI fešta.
c) in č) Po smislu.
4. a) Po smislu. Npr.: se dudla = se uči • piflar = oseba ALI tisti, ki se uči brez razumevanja • šprical = neupravičeno izostal • plonka = prepisuje • preplonkali = prepisali.
b) Po smislu. Npr.: dudlati, nadudlati se = guliti se, naguliti se = napiliti se = piflati se.
c) Po smislu.
5. a)–c) Po smislu.
6. a) Povezano: zajec = strahopeten • osel = neumen • medved = močen • teliček = nespameten • voluhar = koristoljuben • pujs = umazan
Razlaga: zajec = strahopeten, bojazljiv človek • osel = omejen, neumen človek • medved = močen, okoren človek • teliček = nespameten človek, zlasti mlad • voluhar = zahrbtn, koristoljuben človek • pujs = umazan človek, umazanec.
b) lenoba + lenobnež, dolgočasnež, tečnoba, neroda+ nerodež, čemernež, prebrisanec, nadutež • sitnoba, dvoličnež, srečnež, počasnež + počasnelo • dobrodušnež ALI dobričina • trma • kratkočasnež
c) in č) Po smislu.
7. a) Po smislu, npr. cepnil, cmoknil, čofnil, pogrnil, telebnil, sfrčal, se je zrušil, fliknil se je zgrudil, klecnil, lopnil, plosknil, štrbunknil, tlesknil, treščil, zgrmel.
b) Po smislu.
8. a) Po smislu.
b) pogovorno • ekspresivno
c) in č) Po smislu.

Pokaži, kaj znaš

1. a) Podčrtane in njihove knjižne sopomenke:
našpikam = nabodem ALI napikam • peč = peči • ror = pekač • se matramo = se trudimo, si prizadevamo • ruzake = nahrbtnike • zmatrati = utruditi • jamra = stoka, se pritožuje • »kapira« = razume ALI dojame

b) urediti • pripravim ALI uglasim • preskrbi • uredil • manjka • zgrešili, smo se zmotili • zgrešil

c) Po smislu.

č) Odkljukan je 2. kvadrateg (Glagola *zrihtati* in *faliti* sta večpomenki.).

2. a) Podčrtane: dohtar • pak • gnadjivi • dopade • čulo • črviča (Ni nujno, da se bo vsem zdela ta beseda slogovno zaznamovana. – Mogoče bo kdo opazil tudi besedno zvezo *opraviti imeli* ali *postopaš* ipd.).

b) dohtar = zdravnik • pak = pa • gnadjivi = milostljivi • meni dopade = mi je všeč • čulo se = slišalo se je • črviča = črvička

3. a) Po smislu.

b) – Po smislu, npr.: V slogovno zaznamovanem jeziku. ALI V slovenskem jeziku. ALI V slengu. ALI V jeziku mladostnikov. • Po smislu. • Po smislu, npr. Predlogov, pomožnika glagola biti (sem, se), osebnega zaimka.
– Po smislu, npr.: Stotnikov purš (sluga) na ganku stepa preproge. Medtem ko sem se s psom sprehajal po parku, se je golob iztrebil na mojo kapo. ALI /.../ se mi je posral na kapo.
– Po smislu, npr.: na, sem, po, parku, pa, se, mi, je, na.

c) Po smislu, npr.: Stotnikov pomočnik na balkonu stepa preproge. • Po parku sem se sprehajal s psom in ALI pa se mi je golob podelal na kapico.

č) Po smislu.

4. a) Branje.

b) Po smislu, npr.: Ko se vidiva zunaj, me samo pozdravi, a še to zelo težko. Če nima res nikogar(.) in mu je dolgčas, je zadovoljen z mano, a to ALI in to samo, če se srečava. Kadar nas je več, moji in njegovi prijatelji, sem zanj menda v redu prijateljica. Meni je on zelo všeč, kot prijatelj in kaj več – samo zakaj se tako obnaša?
D: Poslušaj, gospod, ne delaj se norca ALI ne norčujte se iz naše štajersčine. // P: Saj se sploh ne delam norca ALI Sploh se ne norčujem. Še najbolj simpatični so mi ti vaši jezikovni domisleki v stilu ALI slogu »nea je delak« (ni delal). To tako lepo zapojete, da vas je pravo veselje poslušati ALI da vas prav z veseljem poslušam. Ne pa tako kot v ljubljansčini: »Stari ne me kolat k doga vokam.« (Stari, ne me klicati, ker se sprehajam s psom.)

5.

vrtnica ALI roža • denarja ALI pare ALI centa

6.-7.

Po smislu.

DZ 31-33

SDZ I 64-65

Slengovske besede

1.

Po smislu.

2.

a) velik, slika, čudovit ALI krasen ALI moden ALI fantastičen, tako ali tako, gotovo ALI zagotovo, menda, dobro, zabava, najboljši prijatelj, zabava

Op.: Beseda *fensy* je pisana v korenu podomačeno, v končaju pa po angleško (angl. *fancy*); pišejo jo tudi *fensi*. To je lep primer, kakšni so lahko slengovski izrazi.

b) Po smislu.

3.

Psa peljem na sprehod. – Oprosti, povezava do te strani sploh ne deluje. – Oprostite! Ljudje, kaj se dogaja? – Se malo sproščam. – Oj, sem strastna ljubiteljica kave. Kolikor mi dopuščajo moji dohodki, skušam uživati kakovostno kavo. – Oprosti, ampak, kar je res, je res.

4.

a) Odkljukani so 4. (V slengu so poleg slengovskih ...), 5. (Glas *j* je napisan različno.), 6.* (Glas *v* je zapisan s tujo črko.), 9. (Raba začetnice ni ...) in 10. kvadrateg (Beseda *čefurski* je žaljiva.).

Op.: Za *use* to ne velja, ker je tu glas *u* zapisan s tujo črko.

b) Po smislu.

5.

V izbiri besed (raba slenga: *nwm*, *ful*) in angleških besed, zapisu besed (pogovorne oblike, npr. *prjatla*, *tut*), kršenju pravopisnih pravil (ni vejice, ni upoštevana stičnost).

DZ 33-34

SDZ I 66-67

Pokaži, kaj znaš

1.

Da, danes grem celo ven, na Crossroadse ALI poslušat kvartet Crossroads. Zelo sem srečna, da jih bom spet slišala, saj so najboljši. Sicer je bilo v šoli čisto v redu ALI dobro, samo naporno in malo lačno.

2.

a) Po smislu, odkljukani so npr. 6. (se hitro spreminjajo.), 7. (prihajajo v slovenščino iz angleščine.), 8. (slišimo tudi v oddajah za mlade.) in 9. kvadrateg (so pisane po domače ali po tuje.).

b)–č) Po smislu.

BEREMO IN POSLUŠAMO, Nasvet strokovnjaka

1.

Po smislu, npr.

- Pogosto prejmemo ogromno nasvetov, ko smo v težavah, ko se nekaj odločamo; od nas pa je odvisno, katere bomo upoštevali. O tem moramo temeljito razmisliti, saj ni vsak nasvet dober tudi za nas. Ko pa nasvet sprejmemo, je prav, da ga ustrezno razumemo in upoštevamo.
- Nasvete dajajmo takrat, kadar si jih ljudje želijo slišati. Če bomo prevečkrat svetovali, nas tudi naš prijatelj ne bo več rad poslušal, saj se mu bo zdelo, da želimo uveljaviti svoje mišljenje, »pametovati«, ne zgolj svetovati.

2.

na radiu, na spletnih forumih, v časopisih, v revijah, na televiziji

3.

a) Po smislu.

b)

	1. besedilo	2. besedilo
Vrsta medija	revija (časopis)	revija (časopis)
Ime medija	(Pil) Plus	(Revija) Zdravje
Naslov rubrike	Iz ordinacije	Zdravniški odgovori
Osnovni podatki o spraševalcu	Najstnica »Izgubljenka«	Tanja Š. iz Ljubljane, 45 let
Podatki o strokovnjaku	Ladko Korošec, dr. med.	Prim. mag. Davorin Sevšek, dr. med., specialist oftalmolog

c) pošta in elektronska pošta

4.

a) vprašanje

b) Povzeta ali izpisana vprašanja:

- Ali je kaj narobe, če nosi očala samo doma?
- Bo kaj narobe, če bo očala nosila sestra?
- Ali je mogoče, da se ji je vid malo ALI veliko poslabšal?
- Kdaj lahko začne nositi leče?
- Bo kaj drugačna od drugih, če bo nosila leče ali očala?

c) Boji se nositi očala v šoli in razmišlja o uporabi leč. Skrbi jo, da se ji vid slabša in da bo z očali (ali lečami) izstopala.

č) Odkljukani sta trditvi za 1. in 4. kvadrantom: Z lečami ni nič narobe, človek z njimi tudi ni videti nič drugače. • Kontaktne leče lahko začnemo nositi, ko je razvoj očesnih zrkel končan.

d) 5., 1., 4. • 2. in 3.

e) Drugo vprašanje ni jasno, pri tretjem vprašanju je odgovor preveč očiten, nezanimiv. Za oba odgovora bi tudi potreboval več podatkov. Lahko, da je katero izmed vprašanj tudi nenamerno »spregledal«.

5.

a) Ali lahko slabšanje preprečim s kakšnimi vajami? • Ali lahko slab vid na blizu popravijo tudi z lasersko operacijo?

b) 1. odstavek: Starostne spremembe leče in rešitve

2. odstavek: Dobra svetloba

3. odstavek: Vaje za oči

4. odstavek: Posledice laserske operacije

5. odstavek: Prednosti umetnih progresivnih leč

c) Po smislu.

č) 3. odstavku, 4. odstavku

d) Možno je, vendar se poseg ne priporoča, saj bi bilo oko po operaciji popravljeno za bližinsko gledanje, za daljavo pa bi potrebovali očala.

6.

a) ne razkrije, ali slabše vidi na blizu ali na daleč
slabše vidi na blizu

b) Izgubljenka se boji, da bo izpadla drugačna. Tanjo Š. moti, da mora očala snemati, saj z njimi ne vidi na daleč.

c) Izgubljenka bi imela rada leče, Tanja Š. pa bi delala vaje za oči ali pa bi se odločila za lasersko operacijo.

7.

a) ... si boš sicer škodila. • ..., da čudno mežikaš

b) Želel ga je izpostaviti; do njega ima nekako zadržan odnos; pokaže odklonilen odnos do razmišljanja, da ljudje z očali niso lepi. Besedo bi lahko zapisal tudi npr. poševno.

c) Ne moremo najti besedne zveze mežikati kot žaba v solati, ker ni stalna besedna zveza. Avtor si jo je izmislil, saj je želel biti duhovit.

č) Ne prodajaj kože, dokler je medved še v brlogu.

Napihuje se kot žaba.

Majhna žaba daleč skoči.

8.

a) elastičnost – prožnost • sugerirati – namigovati • tekst – besedilo • interpretirati – razlagati

b) sopomenskem

c) dalekovidnost = raba peša; Nova beseda: dalekovidnost (1), daljnovidnost (88);
Izraz dalekovidnost se torej uporablja redko.

č) Strokovnjak za oči in očesne bolezni.

9.

Optik je oseba, ki se poklicno ukvarja z izdelovanjem, popraviljanjem očesnih pripomočkov, okulist pa zdravnik specialist za okulistiko. V prvem besedilu (vprašanje) se bo sestra najprej oglasila pri okulistu, da ji bo predpisal ustrezna očala. (Lahko pa, da je to že storila.)

10.

nasvet strokovnjaka, strokovnjakov • ostali vsaj delno anonimni • neumetnostni, javni • pisno • tikal, neuradni

11. Po smislu, npr.
- Da, dobili sta večino odgovorov.
 - Ni potrebe po razkrivanju, to ne bi niti bistveno prispevalo k zanimivosti prispevka. Vsak rad ostaja vsaj delno anonimen, ko govori o svojih težavah.
 - Navadno to ni ustrezno, saj nista prijatelja, se ne poznata, nastopata v javnosti. Delno je to razumljivo, ker gre očitno za stil, ki je značilen za to revijo za mlade in to rubriko.
 - Takšno izražanje je zanj redko primerno; v tem primeru je delno upravičeno, ker gre za najstniško, nestrokovno revijo.
 - Ker ne gre za znanstveno revijo, je njegova naloga, da strokovne stvari pojasni tako, da bodo razumljive širši skupini bralcev, pri čemer pa ne bo zanemaril strokovnosti odgovora.
 - Ne, tega ne moremo sklepati.
 - Vse to bi bila še vedno besedilna vrsta nasvet strokovnjaka.
 - Domače sopomenke ne obstajajo. Strokovni izrazi velikokrat ostajajo neprevedeni v slovenščino.

12. Po smislu.

DZ 41
SDZ I 78

PRAVOPIS, Občna imena iz imen bitij

1. a) Po smislu.
- b) Vrsto vina pišemo z malo začetnico, poimenovanja ljudi po vrsti naselja ALI imena prebivalcev pa z veliko začetnico.
- c) To so vrste vina ALI vinske sorte ALI domače sorte.

2. italijanke, štajerke • jeruzalemčan • bizeljčana • burgundec, kalifornijec in japonec

3. Po smislu.
- Op.: Vrste pijač (dve vrsti piva in nealkoholna pijača) pišemo z malo začetnico. Prvi dve imeni sta nastali iz lastnih imen, in sicer krajevnega imena *Laško* in stvarnega imena podjetja *Union*, tretje pa je nastalo iz imena blagovne znamke *Cockta* (iz angleške besede *cocktail*) po vzoru ameriške *kokakole* (blagovna znamka se imenuje *Coca-Cola*).

DZ 42-43
SDZ I 80-81

Poimenovanja bitij

1. tržani • šminkerje, pankerje • medvedki, čebelice • tabornikov, skavtov

2. a) jud pripadnik judovske vere
 Jud potomec izraelskega Judovega rodu
 musliman pripadnik muslimanske vere
 Musliman pripadnik južnoslovenskega naroda
 šerpa himalajski nosač

Šerpa	pripadnik ljudstva v Nepal
uskok	begunec pred Turki
Uskok	pripadnik ljudstev, ki so pobegnili pred Turki

b) Otočan je Anglež ALI Britanec, otočan pa tisti, ki živi na otoku.

3.

Nobelovec • Azteki • darvinista • Judov • Hebrejci • katoličani, budisti, hinduisti, harekrišnovci, protestanti

4.

a) German pripadnik Germanov, skupine jezikovno in kulturno sorodnih narodov v Severni, Srednji in Zahodni Evropi

Kristjan pripadnik krščanstva

Demosovec pripadnik Demosa, politične zveze slovenskih strank

taliban študent arabske islamske verske šole in pripadnik

muslimanskega gibanja, predvsem v Afganistanu

Got pripadnik Gotov, germanskega ljudstva, ki je sprva živelo v Skandinaviji, potem tudi drugod po Evropi

b) Pripadnike ver, strank, gibanj ipd. pišemo z malo začetnico, pripadnike narodov in ljudstev pa z veliko.

DZ 43-44

SDZ I 82-83

Stvarna občna imena

1.

a) nemško-francoska vojna • ilindenska vstaja • oktobrska revolucija • slovensko-hrvaški kmečki upor

b) druga svetovna vojna • razsvetljenstvu • reformacija • francoska revolucija

2.

Zlata lisica • – • – • Osnovni šoli Žirovnica • – • –

Utemeljitev: Naslove prireditev in ustanov pišemo z veliko začetnico, nagrade pa z malo (z veliko le, če je sestavni del poimenovanja svojilni pridevnik iz lastnega imena).

DZ 44-45

SDZ I 83-84

Pokaži, kaj znaš

1.

stvarno (lastno) ime • stvarno (lastno ime) • poimenovanje za privrženca Hitlerja • poimenovanje za privrženca glasbene smeri

2.

a) Razlaga: Amerika (z veliko) je zemljepisno (lastno) ime, amerika pa je rabljena v prenesenem pomeni in pomeni kar koli novega (povezanega z odkrivanjem).

b) Prešernovih nagrad • Prešernovi nagrajenci (lahko tudi prešerno razpoloženi ljudje)

3.

Odkljukani so: 2. (Ime praznika je napisano s pravilno začetnico.), 3. (Ime kraja je napisano pravilno.), 4. (Ime pohoda je napisano s pravilno začetnico.) in 6. kvadrata (Narekovaji, med katerimi je ime pohoda, so odveč, saj zadošča že velika začetnica.).

4. Osnovna šola bratove Letonja Šmartno ob Paki • Osnovna šola Antona Janše iz Radovljice • Ministrstvo za šolstvo in šport • krkaši • soška fronta • Burgundcev

5. **ZAČETNICA**

Mala

Velika

občna imena iz imen bitij

lastna imena bitij

jurček, turek, štajerka

Jurček, Turek, Štajerka, Dolenjec

poimenovanja bitij

imena prebivalcev

tržan, belec, črnc, jud

Hun, Burgudec, Aztek

stvarna občna imena

stvarna lastna imena

soška fronta, razsvetljenstvo, kresnik

Osnovna šola Antona Janše, Zavod RS za šolstvo, Ministrstvo za šolstvo in šport

DZ 46-48

SDZ I 88-90

BEREMO, Poštni obrazec

1. a) in b) Po smislu.

c) Desni in spodnji del potrdila.

č) Odkljukani kvadrati: 1. (V Rubriki *Storitve* lahko vpišemo tudi *odkupnino* in *vrednost* oddane pošiljke.), 3. (Osebna vročitev pomeni, da naslovník ...), 5. (Pošiljanje s povratnico pomeni, da pošiljatelj ...) in 7. (Odkupnino plača naslovník ob prevzemu ...).

2.-3. Po smislu.

4. a)–c) Po smislu.

5. Odkljukana kvadratka: 1. (Poštni obrazec izpolnimo čitljivo in s tiskanimi črkami.) in 3. (Pri izpolnjevanju upoštevamo pravopisna pravila.).

6. a) Center za socialno delo Domžale
Pošta Slovenije
Osnova šola Leona Štuklja
Nogometni klub Pivka
Zdravstveni dom dr. Julija Polca
Fakulteta za družbene vede v Ljubljani
Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije
Študentski domovi Maribor
Gimnazija Jožeta Plečnika

b) Po smislu.

PRAVOPIS, Ločila, Ločila pri naštevanju v stolpcih

1.

a) Op.: Učenke in učenci morajo biti pozorni na pravilno izbiro in zapis številke oz. črke pred naštevalno enoto (napačna je raba obojega, pike in oklepaja za številko) ter rabo vejice in končne pike.

Tretji in četrti zapis sta pravilna.

Utemeljitev: V prvem zgledu je odveč zaklepaj za piko, v drugem manjka vejica za zadnjo naštevalno enoto. Tretji je pravilen, ker ima piko za vsako številko, vejice za enotami in na koncu piko. Četrti ima za črko zaklepaj in tudi vsa ločila so pravilno stavljena.

2.

Zgled naštevanja v stolpcu je pravopisno pravilen.

3.

Občina predvsem poskuša pospeševati razvoj:

kmetijstva,
malega gospodarstva,
turizma.

Dnevni red je takle:

1. pozdravni govor,
2. poročilo o delovanju šolskega glasila,
3. program in načrti za prihodnje leto,
4. razno.

..., ki so opredeljene v:

- letnem delovnem načrtu,
- hišnem redu,
- pravilih hišnega reda in
- drugih aktih šole, **ko** vzgojne dejavnosti oziroma vzgojni ukrepi ...

Ločila pri navajanju virov

1.

Mate Dolenc, Golo morje, Mladinska knjiga, Ljubljana 1988.

Niko Grafenauer: Skrivnosti. Ljubljana: Nova revija, 2006.

Dušica Kunaver: Slovenske ljudske pripovedke. Ljubljana: samozaložba D. Kunaver, 1999.

2.

V rabi ločil (dvopičja proti vejicam).

3.

Peter Skoberne: Sto naravnih znamenitosti Slovenije. Ljubljana: Prešernova družba, 1988.

Marjeta Zorec, Najlepše zgodbe s slovenskih gradov, Mladinska knjiga, Ljubljana 2009.

BEREMO IN PIŠEMO, Opravičilo

1.

a) Ustrezne številke ob odkljukanih kvadratkih: 3 (besedilo), 4 (podpis), 1 (kraj in datum opravičila) in 2 (nagovor).

b) Po smislu, npr.:

Sara,

danes na tekmi mi ni šlo tako, kot bi želela. To si verjetno tudi sama opazila. Oprosti, ker sem zgrešila podano žogo. Se bom potrudila, da se to na naslednjih tekmah ne bo zgodilo.

Lara

c) Po smislu.

2.

a) Po smislu.

b) Pošiljatelj je Mojca. • Ker je pozabila dopisati vir. • Namenjeno je Jerneji. • V opravičilu manjka podpis pošiljatelja. • Joël in Clément Lebeaure, *Želiš izvedeti?: kako delujejo vsakdanje naprave*, Tehniška založba Slovenije, Ljubljana 2010.

3.

a) 1, 8, 7, 6, 3, 4, 5, 2.

b)

Simon Kranjc
Laze 9
1318 Loški Potok

Loški Potok, 12. 3. 2014

Meta Kočevar
Vodnikova 11
1318 Loški Potok

Spoštovana gospa knjižničarka Meta Kočevar!

Izvedel sem, da pogrešate knjigo *Bratovščina Sinjega galeba*, ki jo imam izposojeno in je rok izposoje že potekel. Oprostite za zamudo, sem namreč zbolel in knjige nisem mogel vrniti ob roku. Tudi sporočiti sem med boleznijo pozabil. Bom poprosil sestro, da vam jo jutri vrne.

Hvala za razumevanje in lep pozdrav.

Simon Kranjc

c) Po smislu.

4.

a) Npr.: Marko Novak • Lidija Turk • *Ajdovščina*, 4. 5. 2014 • Spoštovana gospa razredničarka Lidija Turk! • Hvala in lep pozdrav • Marko Novak

b)

Marko Novak
Livada 5
5270 Ajdovščina

Ajdovščina, 4. 5. 2014

Lidija Turk
Knežak 26
5270 Ajdovščina

Spoštovana gospa razredničarka Lidija Turk!

Včeraj, 3. 5. 2014 sem brez dovoljenja manjkal pri zadnji uri pouka. Imeli smo tehnični pouk. Ker sem doma pozabil izdelano konstrukcijo za most in je profesor te izdelke ocenjeval, sem brez dovoljenja odšel domov, saj sem se ustrašil slabe ocene. Za nedovoljeni izostanek se opravičujem. Obljubim, da se bom odslej temu izogibal.

Hvala za razumevanje. Lepo vas pozdravljam.

Marko Novak

5.

Spoštovani gospod razrednik Tine Vrtačnik! Slovenska Bistrica, 13. 10. 2014

Prosim, da mojemu sinu Goranu opravičite ure pouka telesne vzgoje od 13. 10. do 17. 10. 2013 zaradi bolečin v hrbtenici. 20. 10. je naročen za pregled pri ortopedu.

Hvala za razumevanje.

Vesna Potrpin

6.

Spoštovana gospa razredničarka!

Trbovlje, 18. 12. 2014

Opravičujem sina Andraža Rusa zaradi izostanka pouka dne 17. 12. 2014. Z očetom sta se udeležila nogometne tekme v Mariboru. Ker je na žalost deževalo, se je Andraž močno prehladil, zato sem mu dovolila ostati doma.

Hvala in lep pozdrav

Andreja Šinkovec

7.

Neuradna opravičila: Draga Katja • Jure • Ljuba teta.

Uradna opravičila: Spoštovani gospod Matej Jeraj • Cenjena gospa profesorica • Gospod predsednik.

BEREMO IN PIŠEMO, Zahvala

1.

Po smislu. Npr.:

Mislím, da imaš prav. Če se je nekdo potrudil in zapisal odgovor, se tudi mi lahko potrudimo in zapišemo vsaj hvala. S preprosto zahvalo lahko komu tudi polepšamo dan.

2.

a)

	1. zahvala	2. zahvala
Sporočevalec	Klara Novak	Klara
Naslovník	Tone Partljič, Društvo Bralna značka Slovenije – ZPMS	Učenci osmih in devetih razredov
Kraj in datum nastanka	Ljubljana, 7. 4. 2013	Ljubljana, 6. 4. 2013
Nagovor	Spoštovani!	Dragi učenci osmih in devetih razredov,
Vljudnostni zaključek	Lepo Vas pozdravljam in Vam še naprej želim obilico svežih domislic za pisanje.	Brez vas mi ne bi uspelo, zato se vam vsem lepo zahvaljujem in si želim še več zanimivih prireditvev na naši šoli v prihodnje.

- Ob zaključku bralne značke.
- Pisatelj Tone Partljič.
- Knjižničarka.
- Številne zanimive zgodbe iz otroštva, potrpežljivi pristop do vseh in mnogi humorni pogledi.
- Ker je pisala kot predsednica šolske skupnosti v imenu šole.
- Ker piše kot predsednica šolske skupnosti.
- Ker se (verjetno) s pisateljem za nastope lahko zмениš prek Društva Bralna značka Slovenije.

b) Za uspešno sodelovanje bi se lahko zahvalila še knjižničarki. Lepo bi bilo, če bi se ji zahvalili vsi, ki so pisatelju lahko prisluhnili na šoli; v imenu učencev bi se ji lahko npr. zahvalila ravnateljica šole.

3.

a)

Zahvala ...	Uradno	Neuradno
... Petra sošolcu, ki mu je dnevno nosil zvezke med njegovo odsotnostjo.		✓
... ravnateljice učiteljici, ki je pomagala pri organizaciji prireditve.	✓	
... učencev razredničarki, ki je štiri leta dobro sodelovala z njimi.	✓	

Zahvala ...	Uradno	Neuradno
... moža ženi za podporo ob težki preizkušnji.		✓
... sošolki, ki je povedala resnico in se izpostavila zate.		✓
... staršem za pomoč pri domači nalogi.		✓
... učencev voditelju na radiu, ki jih je gostil v službi in jim razkazal prostore, v katerih dela.	✓	

- b) Uradna zahvala: klasična pošta, spletna pošta, objava na oglasni deski, ustna zahvala.
 Neuradna zahvala: klasična pošta, spletna pošta, SMS-sporočilo, ustna zahvala.

4. Prva zahvala v 2. nalogi je uradna, druga pa neuradna, saj se pri prvi učenka podpiše z imenom in priimkom, naslovnika vika in nagovarja s spoštovani. V drugi se podpiše z imenom in piše v svojem imenu, naslovnika očitno pozna, zato ga ALI jih tika in nagovarja z dragi. Če bi sošolcem pisala kot predsednica šolske skupnosti, bi morala tudi v drugem primeru tvoriti uradno zahvalo.

5. a) Vse trditve veljajo tako za opravičilo kot tudi za zahvalo.

b) Opravičilo in zahvala sta si v marsičem (zlasti v zgradbi) podobni besedili.

c) Npr.: Obe sta neumetnostni besedilo, saj imata praktičen namen. ALI Pri obeh je večkrat primerno, da vzpostavimo osebni stik, včasih pa je pošiljanje po SMS-ih in podobno celo neprimerno. ALI V uradnem besedilu vikamo, v neuradnem tikamo. ALI Naslov naslovnika napišemo pod naslov sporočevalca levo zgoraj.

č) Tudi pismo in vabilo sta v marsičem zahvali podobni besedili.

6. Po smislu.

7. Npr.:
 – Bolj gre za zahvalo trgovine, ki ima očitno spoštljiv odnos do svojih strank.
 – Besedilo je javno, namenjeno vsem strankam iz Ivančne Gorice in širše okolice; je uradno, saj gre za neenakovreden družbeni odnos med strankami in lastniki trgovine.
 – Primerna glede na priložnost, ob kateri je nastala.
 – Pogrešam vsaj kraj in datum zapisa zahvale.

8. Po smislu.

STAVČNI ČLENI, Goli in zloženi stavčni členi

1.

a) Jedro	Določilo
čebele	divje
čebele	nevarne divje
rastline	medonosne
družina	velika čebelja
čebele	afriške in evropske
čaše	tri cvetne
perjad	domača in divja
živali	najpomembnejše

- Določilo so: pridevnik(i), zaimek, števnik.
- Stojijo na levi strani jedra.
- afriške in evropske, domača in divja.

- b) Jedra so:** roj • vosek • čebele • točenje • gojenje in predelava • uničevanje
- samostalnik
 - Na desni.
 - gojenje in predelava

2.

- a) Podčrtana jedra:** steklenica • koža • delovnik • sredstva • preventiva • prebivališče • hrana • pisatelj • dvorišče • iger.

Levi prilastek:

prazna
naš in vaš
priljubljena
znameniti slovenski
pravo kmečko
pet otroških

Desni prilastek:

mleka
toplokrvnih živali
za zatiranje škodljivcev
proti bolham
domačih golobov
ljudi

- b) lastnost • vrsto**

Z levimi in desnimi prilastki izražamo lastnost, vrsto, svojino, količino.

3.

- a) Po smislu.** Npr.: velik rdeč • dolgi • zver • otrok.

- b) prehod, nadzor, kamen • obračun, izlet, izdelek**

- c) šolsko, športno, lepotno • nacionalni, moštveni, vrhunski**

- č) živil, lešnikov, ljudi • soli, količina, kozarec**

4.

- a) Po smislu.**

b) boljši pik	prijateljske vezi
čebelji pik	posameznikova vloga
žabji samec	prijatelj album
kravji rep	učiteljičino predavanje
hčerini pes	sosedova hiša

- c) človeški možgani**

5.

a) s sitnimi muhami • razdražljivimi osami • nevarnimi sršeni • krvoločnimi komarji • Veliki robati obraz • barvo žareče lave • Lepega dne • to kajžico • bolj majhen hlebec črnega kruha

b) divje gosi • najstarejše in najkoristnejše domače ptice • Akcija zbiranja odpadnega papirja • šolskem letu 2009/2010 • izredno uspešna • naša šola • dodatno nagrado s strani MOC • podžupana mestne občine Celje, nekdanjega učenca Osnovne šole Hudinja in vse druge predstavnike Mestne občine Celje

Op.: Učenke in učence opozorite, da sta v zadnjem zgledu dve pravopisni pomanjkljivosti, in sicer: bolje bi bilo napisati *Mestne občine Celje*, saj je tako tudi uradno ime občine; logično lahko sklepamo, da je podžupan mestne občine Celje nekdanji učenec *Osnovne šole Hudinja*, torej za besedo *Hudinja* manjka še vejica.

c) podžupana mestne občine Celje, nekdanjega učenca Osnovne šole Hudinja in vse druge predstavnike Mestne občine Celje

6.

Vprašalnica	Stavčni člen
Kdo je stal?	osebek
Kaj je stalo?	osebek
Kdo je položil?	osebek

7.

Goli stavčni členi

je
ni spremljal
v desnici
je stiskala
Volovškarca
se je sesedla
počasi
na stol
Krepko
ga
je cuknila
za klobuk
čmrlj
po pridnosti
ne zaostaja
za čebelo
se imenuje
gosak

Zloženi stavčni členi

noben učitelj
jahalno palico
prav nič
samec gosi

8.

Vprašalnica

Kdaj (je oznanil)?
Kaj je delal (zvonec)?
Koga ali kaj (je oznanil)?

Stavčni člen

p. d. č.
povedek
predmet

9.

Naslednji izbruh se je primeril nekega večera v dnevni sobi.

p. d. č.

p. d. k.

Pelin se je bil pravkar vrnil z dela.

p. d. č.

p. d. k.

Matilda in njen brat sta tiho sedela na divanu.

p. d. n. p. d. k.

Televizor še ni bil prižgan.

Op.: Zadnja poved *Televizor še ne bil prižgan* utegne učenkam in učencem povzročati težave. V učbeniku in delovnem zvezku za 6. r. so bili opozorjeni, da imajo nepolnopomenski glagoli (npr. *biti*) ob sebi določilo (»Navadno jih lahko v polni meri razumemo šele skupaj s kako drugo besedo ali besedno zvezo«), torej naj valovito podčrtajo tudi pridevnik *prižgan*. S povedkovim določilom se po učnem načrtu ne seznanjajo, čeprav v besedilih nanj pogosto naletijo.

10.

a) Podčrtava: Sklon:

<u>Marjetinega brata</u>	2. skl.
<u>najnovejši film</u>	4. skl.
<u>v pisanih oblačilih</u>	4. skl.
<u>najnovejše predstave</u>	2. skl.

Op.: Prvi zgled je pomotoma v tej skupini, saj je besedna zveza *Marjetinega brata* v resnici osebek v roditeljski – v tem sklonu je zaradi zanikanega povedka. Navodilo zahteva, da učenke in učenci podčrtajo predmete. Seveda bodo sklon znali določiti. Najbolje je, da jim napako pojasnite.

Podčrtava:	Sklon:
<u>Domačinom, organizacijo</u>	3. in 4. skl.
<u>Vlomilce, policiji</u>	4. in 3. skl.
<u>Vsem povabljenim, prigrizek</u>	3. in 4. skl.
<u>Športnico, Slovenko leta</u>	4. in 4. skl.

b) leseno strešico in preprost vitel

11.

a) Po smislu.

b) Vprašalnica Stavčni člen

Na koga se je navezal?	predmet
Od kod je odšel?	p. d. k.
S čim se je vrnil?	predmet
Kam je odložila?	p. d. k.
Kam je prišla?	p. d. k.
Kam so privezali (čoln)?	p. d. k.
S čim si je potapljal?	predmet

c) Iz žepa Od kod je potegnil (kos papirja)?

<u>p. d. k.</u>	
<u>z odprtimi rokami</u>	Kako so sprejeli (pomoč)?
<u>p. d. n.</u>	

v visokem kozarcu vode Kje je gomazel (pupek)?

z veseljem Kako opravljamo (delo)?

p. d. n.

s strojem S čim so porušili zid?

12.

a) Po smislu.

b) odlikovanja • strahu • pravega navdušenja • Darila • najboljšega rezultata • vsega svojega poguma • Vozila

c) Dobrih čevljev • česa • Kofeina • je

13.

Sedela je na visokem stolčku in počasi jedla kruh z marmelado.

p. d. k.

p. d. n.

Oče se je usedel v naslanjač, si pomel dlani in bučno ogovoril sina.

p. d. k.

p. d. n.

Skoz edino okence v čelni steni se je kradla bleda dnevna svetloba, zavese ni bilo.

p. d. k.

DZ 66-67

SDZ I 120-121

Pokaži, kaj znaš

1.

NE • DA • DA • DA • NE • DA

2.

oglasi • jajci

3.

šolski avli

4.

Z visoko ptičnico • proti praznemu domu • V jedilnici • v dimnik • Pred vhodom v šolo •

p. d. k.

p. d. k.

p. d. k.

p. d. k.

po glavni ulici

p. d. k.

5.

a) in b) Po smislu.

DZ 68-69

SDZ I 123-124

BEREMO, Teletekst

1.

a) Po smislu.

b) A – levo zgoraj • B – desno zgoraj • C – desno zgoraj, poleg datuma • Č – glavnina strani, na beli in rdeči podlagi • D – levo, navpična pasica, na črni podlagi • E – levo zgoraj, prvi podatek na strani

c) Na straneh 102–108 ALI V kazalu.

č) Na strani 303.

d) Ker so s temi barvami navadno označene tudi tipke na daljinskih upravljalnikih.

2.

po televiziji

3.

a)

	RTV SLO 1/2	POP TV/Kanal A
Dnevne novice iz Slovenije	od 110 naprej	/
Vremenski podatki	160	/
Ponudba gledaliških predstav v Ljubljani	456	/
Kuharski recepti	620	/
Filatelija	/	670

Op.: Podatki se sicer spreminjajo.

b) Vsebinsko izčrpnější je teletekst RTV Slovenija.

c) Npr. 459, 717

č) 701, 702

4.

Npr. Teletekst je brezplačen (če imamo seveda televizijo), torej dostopen večini. Podatki se na njem hitro osvežujejo. Vseeno strani teleteksta lahko prebiramo večinoma zgolj doma. Podatki se hitro menjajo in jih ne moremo trajno zadržati, pozneje ponovno prebirati. Na nekaterih televizijah lahko prebiramo res raznolike informacije: spored, kuharske recepte, informacije o kulturi, šale ...

5.

Napačno deljene besede: odn-os, la-nskega, poud-arila, poko-jninsko, pre-dčasno, živil-jenje

6.

Npr. Bolj mi ugaja prikaz na televiziji. Ponudba informacij na spletu je tako raznolika in popolna, da navadno ne pregledujemo teleteksta prek spleta, tam si lahko poiščemo podatke na številnih drugih straneh.

DZ 70-71

SDZ II 12-13

POVED, Zložena poved

1.

a) Vsak stavek je v svoji barvi:

V spalnici je stala lepotilna mizica, na njej so ležali krtača za lase, glavnik in par sposojenih knjig.

Ne znam ti povedati, kako lepo mi je.

Učenci so razpravljali o knjigi in njenem pisatelju.

Prišli sta pred zelena vrtna vratca, na desni so bila napol zakopana v živo mejo, na levi so jih skoraj zakrivale pobešene leskove veje.

– V prvi povedi sta dva stavka. • Druga poved je zložena. • Iz enega stavka.

b) Po smislu, npr. Učenci so razpravljali o knjigi.

2.

a) Dva od igralcev si stopita nasproti in se primeta za roke.

Učenci smo se poslovili od staršev in se odpeljali na Pohorje. ALI Potem ko smo se učenci poslovili od staršev, smo se odpeljali na Pohorje. ALI Ko smo se učenci poslovili od staršev, smo se odpeljali na Pohorje.

Bliža se pustni čas, ko bomo z maskami simbolično odganjali zimo.

Odšli smo v matično učilnico, v kateri smo se pogovarjali o zdravi prehrani. ALI

Odšli smo v matično učilnico in se (tam) pogovarjali o zdravi prehrani. ALI

Odšli smo v matično učilnico, kjer smo se pogovarjali o zdravi prehrani.

/SP 2001 priporoča pred neponovljeno odnosnico soveznik *kateri* namesto soveznika *kjer*/.

Zlatko je počival pod češnjo, njegov prijatelj pa se je medtem kopal v bližnjem potoku. ALI Medtem ko je Zlatko počival pod češnjo, se je njegov prijatelj kopal v bližnjem potoku.

- b) Preden vstopite v bazen, se oprhajte. (časovno razmerje) • Če se bodo pojavili stranski učinki, se posvetujte /.../ (pogojno razmerje) • Čeprav je pitje alkohola prepovedano, nekateri vozniki še vedno sedejo opiti za volan. (dopustno razmerje) • Ker je podjetje izgubilo posel, je šlo v stečaj. (vzročno-posledično razmerje)

3.

Vprašalnica

Pod katerim pogojem (bi bila predstava še učinkovitejša)?

Kdaj (je potovala po vsem svetu)?

Zakaj (ni upal vstopiti na vrt)?

S katerim namenom (so začeli hoditi hitreje)?

Kljub čemu ALI Kljub kateremu pričakovanju

(je želel več posebnih učinkov izvesti v živo)?

Logično razmerje

pogojno

časovno

vzročno-posledično

namerno

dopustno

DZ 71-73

SDZ II 16-17

Podredno zložena poved

1.

Odkljukani so 2. (V besedilu je enostavčna poved.), 3. (V četrti povedi je tudi vmesni stavek.) in 4. kvadratek (V besedilu so tudi podredno zložene povedi.).

2.

Glavni stavki

Pravično je,

Do Prekmurca bi bilo krivično,

Tudi Gorenjci se morajo potruditi,

Jezikoslovci so se odločili,

... bodi pravičen.

Ljudje so zelo radodarni,

... se brez solza razideta.

Odvisni stavki

da se mora tega jezika naučiti vsak.

če bi se moral samo on truditi.

ker pogosto opuščajo nenaglašene samoglasnike.

da bo osnova knjižnega jezika 16. stoletje.

Preden postaneš radodaren,

če jih nič ne stane.

Če se dva brez ljubezni snideta,

3.

a) ki ga je poslušala • iz katerega izhaja domače govedo • kjer domuje kultura

b) Glas je gotovo klical na pomoč.

Divje govedo živi v čredah v gozdovih, savanah in stepah.

V dvoranah je treba prisluhniti sebi.

4.

Besede: da, če, ker, da, preden, če, če, ki, iz katerega, kjer

Odgovor: Vezniki in sovezniki.

5.

Odkljukani so 2. (Ne razumem ...), 3. (Potem jo je nenadoma zajela ...) in 4. kvadratek (Prvoaprilske šale so ...).

6.

glavnim, odvisnim • odvisnim

7.

a) Po smislu.

Op.: Učenke in učenci naj bi ugotovili, da takim povedim nekaj manjka, da je njihovo sporočilo nepopolno. Pogovorite se z njimi o glagolih (glagolih in določilih), ki v določenih okoliščinah ob sebi potrebujejo predmet.

b) Glavni stavek

vprašanje je
otroci včasih ne vejo
stavim
najhujše je

Odvisni stavek

kaj početi v prostem čas
kaj početi v prostem času
da ta pes grize
če ti ljudje ne zaupajo

- c) Vprašanje je, kaj početi v prostem času.
Otroci včasih ne vejo, kaj početi v prostem času.
Stavim, da ta pes grize.
Najhujše je, če ti ljudje ne zaupajo.

DZ 73

SDZ II 18

Pokaži, kaj znaš

1.

NE • DA • NE • DA • DA • DA

2.

Po smislu, npr. ... vse poveš. – časovno razmerje • ... so se vrnili v koč, ... – časovno razmerje • ... smo izgubili, ... – dopustno razmerje • Rada imam Nino, ... vzročno – posledično razmerje

3.

Vejica ločuje odvisnik ALI odvisni stavek od glavnega (stavka).

DZ 74

SDZ II 19

Vrste odvisnikov

1.

(Kdo ali) kaj nima smisla? • (Kdo ali) kaj nima smisla? • Po osebk. • Dva. • Glavni (stavek). • Odvisni stavek ali odvisnik.

2.

Za (koga ali) kaj se zanima (Urša)? • Za (koga ali) kaj se zanima (Urša)? • Po predmetu. • Dva. • Glavni (stavek). • Odvisni stavek ali odvisnik.

DZ 74-75

SDZ II 20-21

Osebkov odvisnik

1.

a)

..., kako visoke so najemnine.
..., da je v okolici toliko zanemarjenih vrtov.
..., če ste zadovoljni.
..., da piješ vodo.

Vprašalnica

(Kdo ali) kaj nas je zanimalo?
(Kdo ali) kaj me žalosti?
(Kdo ali) kaj nas veseli?
(Kdo ali) kaj je koristno?

- b) Zanimala nas je višina najemnine. • Žal je v okolici toliko zanemarjenih vrtov. • Veseli nas vaše zadovoljstvo. • Pitje vode je koristno. ALI Koristno je piti vodo. ALI piti vodo je koristno.

2.

Da bi se zahvalil, mu ne pride na pamet. ALI Na pamet mu ne pride, da bi se zahvalil. • Za skupino je bilo pomembno, da imajo skupno stališče. •

3.

- a) Izbirčnež na potovanjih težko najde ustrezno hrano. ALI Izbirčen človek ... • Poštenjak bi vrnil najdeni denar. ALI Poštenjak bi najdeni denar vrnil. • Dogajanje na odru je pravljica. • Očitki vzgojiteljem nimajo prave teže. ALI Očitek vzgojiteljem nima prave teže.

- b) Po smislu.

Op.: Učenke in učenci bodo verjetno opazili, da so nove povedi krajše, jedrnatejše; mogoče bodo opazili na možnost spremenjenega besednega reda; mogoče bodo pozorni tudi na pravopisno razliko: nove povedi so brez vejic.

4.

- a) da ALI če • da • da • da ALI če • da ALI če

V prvem in zadnjem zgledu sta veznika *da* in *če* prosto zamenljiva, v drugem in tretjem zgledu je glede na sporočeno verjetnejši veznik *da*, v četrtem pa je *če* samo slogovno boljši, saj odvisniku, ki ga uvaja, sledi še en odvisnik z veznikom *da*.

- b) Po smislu, npr.

Človeško je, da se včasih zmotimo.

Dogovorjeno je, da pridemo vsi pomagat urejati vrt.

Gotovo je le, da nas vse čaka smrt.

Razumljivo je, da ne moreš vsega znati na pamet.

5.

osebkovem • vršilcu dejanja

DZ 75-77

SDZ II 22-24

Predmetni odvisnik

1.

- a)

..., da si opravil izpit.

..., kako dolgo je stala na dežju.

, kar izve novega.

Da so lahko krave srečne, ...

Vprašalnica

Za (koga ali) kaj (ti) čestitam?

(Koga ali) česa se spomni?

(Koga ali) kaj si (skrbno) zapomni?

(Koga ali) česa ni mogoče dokazati?

- b) Čestitam za opravljeni izpit.

Spomni se dolgega ALI dolgotrajnega stanja na dežju.

Skrbno si zapomni (vse) novo.

Dokazov o kravji sreči ni. ALI Dokazi o kravji sreči niso mogoči.

2.

- a) Pa pogledjmo, kako dobro znate poštrevanko števila tri.

Otroci so bili prepričani, da se mora zgoditi.

Tako je za vse življenje dobil zanimiv škratast videz.

Noben ni dvomil, da je Volovškarca zmožna česar koli.

- b) Odkljukana sta kvadratka pred 1. (Čakali so na dogodek.) in 2. povedjo (Čakali so, da se bo kaj zgodilo.)

3.

- a) Čutil je, da mu drevenijo noge. – Očetu očitajo, da premalo skrbi za otroka.

- b) Predmet.

- c) Čakala je na pomoč. • V letalski industriji hvalijo varnost letal. • Skrbno si je zapomnila (vse) novo.

4. Podčrtani predmeti:
me • kar koli • za urejenost in varnost pristanišč

Počneš lahko, kar si želiš.

Pletnarji na Bledu skrbijo, da so pristanišča urejena in varna.

Op.: Napačen je prvi zglad *Veseli me uspešna sezona naših smučarjev*, saj se ga da spremeniti v osebkov odvisnik, npr. *Veseli me, da so to sezono naši smučarji uspešni*. Verjetno bodo učenke in učenci poved spremenili po smislu, a jih kljub temu opozorite na napako.

5. Po smislu, npr.: Premišljam, ali bom imela do konca meseca dovolj denarja.
Deklica je bila prepričana, da je pravilno rešila test.

6. Žal mi je, da sem ti postregla s tako klavrno malico.

Slabo je, če ne končaš začetega dela.

Koliko ljudi je popotresno noč preživelo na prostem, je težko reči.

Vsa šola je čakala, kaj bo sledilo.

Seveda se človek najprej vpraša, zakaj se je to zgodilo.

Vse zanima, kje se je zalomilo.

Ves čas razmišlja, kako ga ima rada.

7. a) Marsikdo se sprašuje, kaj naj bere.
Policija je pri oropanih poizvedovala, kdo je zadnji zapustil hišo.
Sošolec me je vprašal, ali sem bil letos žrtev kake prvoaprilske šale.
Špela je radovedno spraševala, zakaj so se vsi sošolci skrili.

b) Predmetni. • Piko. Končno ločilo se ravna po glavnem stavku.

c) Vejica je pravilno rabljena, namesto vprašaja mora biti pika.

8. Z vprašalnicami *koga ali česa, komu ali čemu, koga ali kaj, o* ALI *pri kom ali čem, s kom ali s čim* sprašujemo po predmetnem odvisniku.

DZ 77-78

SDZ II 25-26

Krajevni odvisnik

1. a)

..., kjer ...	Vprašalnica
..., kamor ...	Kje (rastejo rastline)?
..., do koder je ...	Kam (je zabil žebelj)?
..., kjer ...	Do kam (smo opravljali nadzor)?
	Kje (so pustili avto)?

b) Te rastline rastejo na peščeni zemlji.
Zabil je žebelj v prepovedano mesto.
Nadzor smo opravljali do višine megle.
Avto so pustili na parkirišču.

2. a) Kjer so karte na mizi, ... • Kamor pogledaš, ... • Na pašnikih v Bohinju ... •
..., od koder so prišli.

b) Po smislu, npr.: V prvem zgledu sta dva stavčna členu besedni zvezi (na pašnikih v Bohinju + škotsko govedo), v drugem pa je stavčni člen (krajevni) odvisnik.

3.

Podčrtani prislovni določili kraja sta: V globokem morju • na poplavljenih območjih

Kjer je morje globoko, je popolna tema. ALI Popolna tema je tam, kjer je morje globoko. • Slovenska vojska je pomagala tam, kjer so bila območja poplavljena. ALI Kjer so bila območja poplavljena, je pomagala Slovenska vojska.

4.

Npr.:	
pojdi	kamor te vodi srce
poti so tlakovali ponovno tam	kjer so bile razpoke
ostali smo	kjer smo zmeraj bili
vrni se	od koder si prišel

5.

Z vprašalnici *kje, kam, kod, od kod, do kod + povedek glavnega stavka* se sprašujemo po krajevnem ALI prostorskem odvisniku. Označimo ga s črticami.

DZ 78-79

SDZ II 27

Časovni odvisnik

1.

a)	Vprašalnica
Ko ALI Kadar ...	Kdaj (ne jem)?
Ko ... ALI Medtem ko ...	Kdaj (glasno pojem)?
..., ko	Kdaj (je odstopil)?
..., preden	kdaj (dobro premislite)?
..., dokler	Do kdaj (je tekla)?

b) Po prihodu domov nikdar ne jem. ALI Po vrnitvi domov nikdar ne jem.
Med prhanjem glasno pojem.
Minister je odstopil po koncu stavke.
Pred nakupom opreme dobro premislite. ALI Dobro premislite pred nakupom opreme.
Tekla je do popolne izčrpanosti.

2.

..., še preden jih je kak biolog lahko videl in opisal.
Medtem ko je modri modroval, ...
Preden modri most odkrije, ...
Med prerivanjem ...
Dokler so karte na mizi, ...

3.

Med čakanjem • Medtem ko je čakala na pregled, je brala knjigo. ALI Ko je čakala na pregled, je brala knjigo. V poletnem času • Ko je poletje, nastopi za novinarje čas kislih kumaric. ALI Kadar je poletje, nastopi za novinarje čas kislih kumaric. • Po prihodu • Ko smo prišli v tabor, smo si privoščili krepko malico. ALI Potem ko smo prišli v tabor, smo si privoščili krepko malico.

4.

a) kopala sta	dokler kramp ni zaril v les
delo moram končati	preden se znoči
igra na harmoniko	kadar je dobre volje
medtem ko so spali	so jih okradli

b) Med glavnim in odvisnim stavkom vejico, na koncu povedi piko.

5.

času • (ko, medtem ko, potem ko, preden) dokler, kadar in odkar

Načinovni odvisnik

1.

- a) ..., ne da bi imela slabo vest.
..., da je klečal.

Vprašalnica

- Kako (je prekršila dieto)?
Kako (je opazoval žival)?

b) Brez slabe vesti je prekršila dieto. • Žival je opazoval kleče.

2.

po naših zamislih • brez slovesa • mrmraje

Dogodki se ne odvijajo, tako kot smo si zamislili. ALI Dogodki se ne odvijajo tako, kot smo si zamislili. /Op.: Poudarjen je način./ • Glavni igralec je klub zapustil, ne da bi se poslovil. • Verniki prebirajo svete spise tako, da mrmrajo. ALI Verniki prebirajo svete spise, tako da mrmrajo.

3.

- ..., ne da bi jo kdo videl.
..., da so zažvenketale šipe v oknih.
Kot se klin s klinom zbija, ...
..., kakor bi orehe trl.
... bohotno ...

4.

Po načinovnem odvisniku se sprašujemo z vprašalnico *kako + povedek glavnega stavka*. V njem je podatek o načinu ali posledici dejanja iz glavnega stavka. Načinovni odvisnik je prislovno določilo načina glavnega stavka. Navadno ga uvajajo vezniki *ne da, s tem da, kot, tako da in tako kot*. Uvaja ga veznik *ne da*.

Vzročni odvisnik

1.

- a) ..., ker ... **Vprašalnica**
Ker ... Zakaj (so najeli zidarje)?
 Zakaj (stoji izd postrani)?

b) Zidarje so najeli zaradi obnove hiše. ALI Zaradi obnove hiše so najeli zidarje. • Zaradi površnosti pri delu stoji zid postrani. ALI Zid stoji postrani zaradi površnosti pri delu.

2.

Zaradi višine stavbe... • Zaradi sence na vrtu ...

Ker je stavba visoka, imajo sosedi na vrtu senco.
Ker je na vrtu senca, lahko sadijo samo posebne rastline. ALI Ker je vrt senčen ALI senčnat, lahko sadijo samo posebne rastline.

3.

a) Po smislu, npr. Ker ga zanima le rezultat, ... • Ker si vseh pripomb ne morem zapomniti, ... • ..., so ga ustavili policisti. • ..., smo se pritožili.

b) Vejico.

4.

Ker sta bili še prav majhni, ... • Zaradi obilice snega ... • ..., ker si to želiš.

Pogojni odvisnik

1. a) **Vprašalnica**
 Če ... Pod katerim pogojem (pokličite)?
 ..., če ... Pod katerim pogojem (naj zapustijo stavbo)?
2. Če čebela piči, ... • Če bi zakon trajal leto dni, ... • ..., če česa v knjigi ne razumeš povsem?
3. a) če hočete boljšo storitev morate plačati več
 če mi boš odgovoril na vprašanje te nagradim
 če je imel vsega zadosti je začel kričati
 ko bi se zapodili za njim bi ga takoj ujeli
- b) Na zapis (stavljenje) vejice.
4. Lahko je smrtno nevarno, če se pasja bolha naseli v človekovih možganih. ALI Smrtno nevarno je lahko, če ... • Vzameš lahko več piškotov hkrati, če želiš. • Bleščečo pamet moraš uporabljati, če si kakor jaz obdarjen z njo.
5. ... pogoju ... • če.

Namerni odvisnik

1. a) **Vprašalnica**
 ..., da bi si odpočil. Čemu ALI S katerim namenom?
 ..., ne da bi česa preslišal. Čemu ALI S katerim namenom?
 ..., da bi mi bilo lažje. Čemu ALI S katerim namenom?
 ..., zato da bi našel znan in prijazen obraz. Čemu ALI S katerim namenom?
- b) *Bi* (po pogojniku). ALI Po glagolski obliki *bi*. ALI Po pogojniku pomožnega glagola *biti*.
2. a) ... se je odpravil ... • hitimo • so odšli • smo šli
 Odgovor: Glagoli premikanja. ALI polnopomenski glagoli premikanja v pretekliku.
- b) Zgodaj se je odpravil v trgovino na pregled zalog.
 Hitimo ujeti zamujeno.
 Piloti so odšli uredit vse potrebno za zadnje slovo od svojega prijatelja.
 Pod streho smo se šli umaknit na varno.
- c) Z namenilnikom, ki ga zahtevajo glagoli premikanja. • Samo končno piko.
3. namernem • glavnega • vsebino

Dopustni odvisnik

1.

a)

Čeprav je bila noč, ...
 ..., četudi so jo pozdravili.
 ..., kljub temu da so ga napovedali.
 ..., čeprav so letalske družbe ...

Vprašalnica

Kljub čemu ALI Kljub kateremu pričakovanju?
 Kljub čemu (jih ni opazila)?
 Kljub čemu (ni prišel)?
 Kljub čemu (se je izboljšala varnost)?

b) Kljub noči se je zaradi polne lune dobro videlo.

Kljub njihovemu pozdravu jih ni opazila.

Čeprav so pevca napovedali, ni prišel na oder. ALI Pevec kljub napovedi ni prišel na oder.

Kljub znižanju cen vozovnic letalskih družb se je varnost izboljšala.

2.

Četudi so lasje kratki, ... • Čeprav ni bila prav visoke rasti, ... • ..., kljub temu da so jih bolele noge.

3.

glavnega • čeprav • četudi

Prilastkov odvisnik

1.

a)

..., ki rastejo v vodnih okoljih.
 ..., da si z nami.
 ..., kaj bo z družino.
 ..., naj se premaknejo naprej.

Vprašalnica

Kakšne (rastline prodajamo)?
 Kakšno (veselje me preveva)?
 Kakšna (misel je bila prva)?
 Kateri ALI Kakšen (ukaz so dobili)?

b) Dobili so ukaz o premiku naprej.

2.

a) Stavčni člen

... lestvico petih knjig,
 ... moj namen,
 ... na parkirišču,
 ... na hitro pogrete zamrznjene obroke,
 ... v obdobju,
 ... ekipa Mlade zvezde,

Prilastkov odvisnik

ki so obema zelo všeč.
da bi pretresel občinstvo
kjer so bile postavljene ...
kakršne prodajajo ...
ko jima je v njunem športu ...
za katero so igrali ...

b) Predmet, prislovni določili kraja in časa, osebek.

3.

a) ... s katero so hišo sezidali, ...
 ..., kako bo pomagala učiteljici Medici.
 ..., da je skoraj nadzemeljsko močna.
 ..., zakaj je voda v strugi črna, ...
 ..., od kod mi denar, ...

Odkljukana sta 1. (za glavnim stavkom) in 3. (sredi glavnega stavka) kvadratega.

b) ... sredi glavnega stavka, ... • ... pred njim ali za njim. ALI ... pred vmesnim stavkom in za njim.

4.

a) V omari je tudi predal, ki je napolnjen z različnimi predmeti.

Od daleč je videti vzpetino, ki je koničasta kot kak stožec.

Občuduje rastline, ki rastejo v vodi.

Naposled se je v živi meji na levi zasvetlikala vrzel, ki je (bila) pregrajena z lesom iz petih letov.

Op.: Sam izraz polstavek ni predviden v učnem načrtu, vendar je v vlogi prilastkovega odvisnika pogost in pomemben predvsem zaradi pravilnega pisanja vejice.

b) Po smislu.

5.

a) Zastrmela se je v bitje, ki se je ...

Rafko Režonja je vzbujal celo vtis, da je začel ...

To je prava prelomnica v moji karieri, od katere si ...

Izlet, ki ga priporočamo, je le del ...

b) Ustavite se na počivališču, oddaljenem od razgledne točke dobrih 100 m, in si privoščite malico.

Op.: Ponovno jim razložite stavčno zgradbo, še posebej zato, ker je vejica tudi pred veznikom *in*.

Sam izraz polstavek ni predviden v učnem načrtu, vendar je v vlogi prilastkovega odvisnika pogost in pomemben predvsem zaradi pravilnega zapisovanja vejice.

6.

osebka, predmeta ali prislovnega določila

DZ 85-90

SDZ II 40-41

Pokaži kaj znaš

1.

a) Odkljukani kvadrati so: 1., 3. in 5.

Glavni stavki so v oranžni barvi:

Skočila je s stola, kakor da ji je pod zadnjo platjo razneslo petardo.

Medica je začudeno gledala to preprosto, zaobljeno žensko s samovšečnim, tolsto testenim obrazom.

Potem ko se je tam umirilo približno dvesto petdeset otrok, **je na oder prikorakala ravnateljica.**

Razred se je z učiteljico vred zbral natančno ob petih.

Do tedaj se sploh ni vprašal, kje stanuje učiteljica.

b) Po smislu.

Op.: Večstavčne povedi so navadno daljše kot enostavčne; stavke v njih ločujemo z vejico, v enostavnih povedih pa jo pišemo med naštevanimi notami ALI sestavinami. Če so enostavčne povedi sestavljene iz več besed in besednih zvez, so težje razumljive kot večstavčne povedi, včasih pa so tudi slogovno okorne. Po drugi strani so lahko večstavčne povedi dolgovezne in jih lahko z združevanjem dveh stavkov slogovno popravimo. Vse to je odvisno od sobesedila, a tudi od posameznikovega sloga pisanja.

2.

Legenda: glavni stavki, odvisni, tudi vmesni stavki, polstavki.

Mati je zgrabila grebljo z ognjišča. Oče je vzel palico za golf, **prislonjeno v kotu**. Brat je pograbil namizno svetilko in potegnil vtič iz vtičnice. Matilda je stisnila v roki nož, **ki ga je uporabljala med večerjo**, in odkradli so se proti vratom jedilnice. Oče se je držal bolj v ozadju.

Takoj po kosilu je švignila v kuhinjo in izbrala enega znamenitih Volovškarčinih vrčev. To je bila velika trebuchasta lončenina, *obarvana z modrim loščem*. Sivka je do polovice natočila v vrč vode, vzela še kozarec, oboje odnesla v učilnico in postavila na mizo.

Po pouku je Klobuštra sklenil, *da bo prišel stvari do dna*, pa se je odpravil na obrobje, *kjer je v čedni hišici iz rdečih zidakov, znani kot Rdeča hiša in skriti v hosti za griči, živela tovarišica Volovškar*.

Op.: V zadnji povedi sta dva polstavka, in sicer: znani kot Rdeča hiša, skriti v hosti za griči; sta v prirednem razmerju (znani kot Rdeča hiša in skriti v hosti za griči), ki sestavljata prilastkov odvisnik (to je del stavčnega člena). Pojasnite jim, kako v slovnici gledamo na takšne zglede, saj na osnovnošolski stopnji zapleteni zglede niso predvideni, v besedilih, ki jih berejo, pa jih je veliko.

Vrsta stavka	Število
glavni stavek	<u>16</u>
odvisni stavek	
vmesni stavek	<u>3</u>
polstavek	<u>4 (3)</u>

3.

a)

Odvisnik	Vprašalnica	Zgled
časovni	Kdaj (je edino pameten protinapad)?	Kadar te napadejo, je edino pameten protinapad.
namerni	Čemu (je mama hodila počasi)? ALI: S katerim namenom?	Mama je hodila počasi, da bi jo otrok lahko dohajal.
predmetni	Za (koga ali) kaj (si prizadevamo starši)?	Starši si prizadevamo, da bi otroci čim bolje živeli.
načinovni	Kako (je držala vrč)?	Vrč je držala za ročaj, ne da bi ga vzdignila.
pogojni	Pod katerim pogojem (govorite)?	Govorite samo, če vas kaj vpraša.
prilastkov	Katero (prašno stezo je gledala)?	Gledala je prašno stezo, ki je držala h kajžici iz rdeče opeke.
dopustni	Kljub čemu (so še vedno trdili isto)?	Čeprav niso imeli dokazov, so še vedno trdili isto.
vzročni	Zakaj (moj Jure ni reven)?	Moj Jure ni reven, ker ima pol ducata perjadi.
krajevni	Kje (si ležala)?	Ležala si, kjer zdaj sediš.

b) DA • DA • DA • DA • DA • NE

4.

Kakor da bi ji bila počila kakšna zaklopka, ... • načinovni odvisnik;

Ker ti je tisti kos včeraj tako silno teknil, ... • pogojni odvisnik;

..., s katerim pozdravi konec zime in prihod pomladi. • prilastkov odvisnik;

..., dokler je ne bo dovolj v prašičku. • časovni odvisnik;

..., da bi počastili spomin na vse umrle med vojno. • namerni odvisnik;

..., ki se sploh ne zmenijo za otroke. • prilastkov odvisnik;

..., kaj bo sledilo. • predmetni odvisnik;

..., kako se ji tista elektrika pretaka v glavi. • predmetni odvisnik;
Medtem ko je stala tam in čakala, ... • časovni odvisnik;
 ..., dokler se mu jeza ne poleže. • časovni odvisnik;
Čeprav ni bilo nič smešnega, ... • dopustni odvisnik;
Ko je Medica zapustila ravnateljčin kabinet, ... • časovni odvisnik;
Še preden je minil prvi teden, ... • časovni odvisnik;
 ..., da je kot oskubljen piščanec v izložbi obvisel z glavo navzdol. • načinovni odvisnik;
Če bi bil jaz učitelj, ... • pogojni odvisnik
Ker meščani kralja Janeza niso spustili skozi mesto, ... • vzročni odvisnik;
 ..., da nanj kar pozabimo in se potem čudimo. • osebkov odvisnik.

5.

a) Prosta poved

Učiteljico zanima uspeh učencev.

Vprašalnica (Kdo ali) kaj zanima učiteljico?

Vrtnar ima rad rože.

Vprašalnica Kdo (ali kaj) (ima rad rože)?

Med sprehodom se je učil besedilo.

Vprašalnica Kdaj (se je učil (besedilo)?

Iz trme ne pristanejo na pogoje.

Vprašalnica Zakaj (ne pristanejo na pogoje)?

Zložena poved

Učiteljico zanima, ali so učenci uspešni.

Kdor vrtnari, ima rad rože.

Medtem ko se je sprehajal, se je učil ...

Ker so trmasti, ne pristanejo ...

b) Vrtnar ima rad rože.

Med sprehodom se je učil besedilo.

Iz trme ne pristanejo na pogoje.

Kdor vrtnari, ima rad rože.

Medtem ko se je sprehajal, se je učil besedilo.

Ker so trmasti, ne pristanejo na pogoje.

6.

a) Odkljukana sta 2. in 3. kvadrata.

b) Op.: Učenke in učenci naj bi ugotovili, da ima odvisnik vlogo stavčnega člena in da znotraj odvisnika (tudi odvisnik je stavek!) stavčnih členov ne določamo. To je eden od možnih pogledov na sestavo povedi.

7.

Odkljukani so vsi kvadrati.

8.

a) Da bi zmagal na tekmovanju, je dobra volja premalo.

Bolezni nam ne prizanašajo, čeravno si želimo zdravja.

Iz Tamarja so v petih dneh navozili dovolj snega za prekritje naprav, da bi rešili prireditve. Četudi so mi mnogi direktorsko mesto odsvetovali, sem ponudbo sprejel.

Da bi se naučili več o tekmecu, so se projekta lotili maja.

Izjave ne prekličem, čeprav se nekateri norčujejo iz nje.

Če se človek v labirintu ne bi kdaj izgubil, labirint ALI to ne bi bil labirint.

b) Da, saj zaporedje glavnega in odvisnega stavka ne vpliva na zapisa vejice. Ta ločuje glavni in odvisni stavek.

9.

a) Znamenje ob poti je lepo ohranjeno.

Okoličanka se je z osebnim avtom peljala skozi Ponikve. Ustavil jo je neznanec s pištolo v roki. Obraz je imel zakrit z masko z izrezi za oči in usta.

b) Op.: Z učenkami in učenci se lahko pogovorite o različnih možnostih izražanja istega. Prva spremenjena poved je jedrnatejša, gospodarnejša. Druga je kot zložena slogovno malce okorna, saj bi bilo logično gledano bolje, če bi glavni stavek postal odvisni, odvisni pa glavni. Tudi dva različna prilastka k odnosnici neznanec (tj. *s pištolo v roki + ki je imel obraz zakrit z masko z izrezi za oči in usta*) zvenita okorno. Slogovno bolje bi bilo npr.: *Ko se je okoličanka z osebnim avtom peljala skozi Ponikve, jo je ustavil neznanec s pištolo v roki. Obraz je imel zakrit z masko z izrezi za oči in usta.* ALI *Ko se je okoličanka z osebnim avtom peljala skozi Ponikve, jo je ustavil neznanec s pištolo in masko z izrezi za oči in usta.* Pištola je navadno v roki, maska pa na obrazu, tako da ta dva samostalnika lahko tudi izpustimo. ALI *Ko se je okoličanka z osebnim avtom peljala skozi Ponikve, jo je ustavil neznanec, oborožen s pištolo in zakrinkan z masko z izrezi za oči in usta.*

10.

a) Otroci si želijo, da bi skakali po trampolinu.
V skupini se je pojavila potreba, da bi bili bolje obveščeni.
Zdi se mu zabavno, da opazuje živali.
Zdaj živi v samotni hišici, ne da bi ga skrbelo.

b) Op.: Učenke in učenci bodo verjetno opazili, da so nove povedi daljše; mogoče bodo opazili spremenjeni besedni red; verjetno bodo pozorni tudi na pravopisno razliko: v novih povedih stoji vejica.

11.

a) predmetni • načinovni • osebkov • predmetni • predmetni • predmetni • prilastkov • predmetni • prilastkov • predmetni • namerni

b) prilastkov • predmetni • osebkov • prilastkov • prilastkov

12.

a) in b) Po smislu.

DZ 91-93

SDZ II 48-50

POGOVARJAMO SE, Prepričevalni pogovor

1.

a)

+	<p>Govori razločno in dovolj glasno. Ob prihodu pozdravi. Uporablja izraze hvala, izvoli, oprostite, dober dan ... Pove svoje mnenje in hkrati upošteva mnenje sogovorca. Predstavi mi tudi druge sogovorce. Me ne prekinja. Med pogovorom ne vpije. Sogovorca gleda v oči. Ob vstopu v prostor prvi pozdravi. Na uradni pogovor pride pripravljen. Pred uradnim pogovorom se pozanima o sogovornikih, ki jih še ne pozna.</p>
-	<p>Med pogovorom drži roke v žepih. Vodi pogovor in mi redko prepušča besedo. Med pogovorom pogleduje na telefon. Pogosto spremeni temo pogovora. Ob pogovoru na določeno temo razglablja o osebnih težavah. Pozdravi me sede. Pogosto obrača pogled in pogleduje čez ramo. Med pogovorom preklinja. Ko se mu zazdi potrebno, povzdigne glas. Na uradni pogovor pride oblečen v trenirko.</p>

- b) Po smislu, npr. Slabo je, če sogovornik med govorjenjem žveči, se smeji, dobro je, če povzame naše besede, s čimer pokaže, da nas posluša in razume.
- c) Po smislu, npr. Moti me, če hočejo glavno besedo, te prekinjajo in sploh ne pustijo, da bi tudi ti povedal svoje mnenje. Navdušujejo me tisti, ki so umirjeni in znajo svoje misli ubesediti jedrnato.

2.

Po SSKJ

Pogovarjati se	izmenjavati mnenja, misli z govorjenjem; uradno izmenjavati mnenja, stališča
Pregovarjati se	prerekati se, pričkati se
Pregovarjati	z besedami si prizadevati doseči, da bi kdo spremenil svojo prvotno odločitev, storil kaj prvotno nenameravanega, ugovarjati

Po smislu, npr. Pogovarjanje postane pregovarjanje, ko nočemo ali ne zmoremo več slišati sogovornika, ampak želimo doseči le še svoje. ALI Pogovarjanje je, ko izmenjujemo mnenja, pregovarjamo pa nekoga, kadar ga želimo prepričati o nečem.

3.

a)

Tinetovi argumenti	Tvoji nasprotni argumenti oziroma po smislu
Izognil se bom slabi oceni.	Ocenjevanje boš samo preložil.
Z dodatnim časom se bom lahko bolje pripravil.	Naslednjič bo učiteljica namenoma sestavila še težji test.
Še vedno bom imel lahko dobro končno oceno.	Z manjkanjem boš težko prepričal učiteljico, da si dober učenec, prej nasprotno.
Ne bom imel pokvarjenega dneva.	Tvoj dan bo pokvarjen, ker boš imel slabo vest, ker boš lagal doma in ker boš vseeno moral naslednjič pisati test.
Lahko bom prej doma.	Učiteljica bo klicala domov tvoje starše.
Ne bo me strah.	Strah te bo, ker ne veš, kaj bodo rekli starši, ko izvejo, da si manjkal.
Ne bo mi nerodno.	Nerodno ti bo prihodnjič, ko boš moral razredničarki in učiteljici pojasnjevati, kje si bil.
Doma ne bodo jezni zaradi slabe ocene.	Jezni bodo potem, ko bodo slišali, da si neupravičeno manjkal.

b) Po smislu.

4.

Po smislu.

5.

Prepričevalni pogovor a) N
 Prepričevalni pogovor b) U
 Prepričevalni pogovor c) U

6.

Po smislu. Npr.:

- A Ne gre za pogovor, saj govori le eden. Jan samo pripoveduje.
- B Jan Petro sicer prepričuje, vendar se sogovornika še nič ne dogovorita, je še ne prepriča.
- C Jan in Petra se pogajata in dosežeta dogovor, ki ustreza obema. Takšnim pogovorom rečemo pogajalni.
- Č Jan Petre ne uspe prepričati oz. se z njo prej krega, kot da bi jo prepričeval. Sogovornika ne poznata osnov bontona.

7.

Po smislu.

DZ 94-96

SDZ II 55-56

BEREMO, PIŠEMO IN GOVORIMO, Opis naprave

1.

Odključani so 1., 3. in 5. kvadratak.

Popravljenе trditve: Opis naprave je strokovno besedilo, zato v njem ne izražamo svojega mnenja. • Za opisovanje uporabljamo glagole v sedanjiku, v pretekliku pa opisujemo nastanek in razvoj naprave. • Opise naprav najpogosteje najdemo v strokovnih revijah, enciklopedijah, leksikonih, namenjenih strokovnjakom.

2.

NE • DA • NE • DA • NE • DA • DA • NE

3.

a) Po smislu.

b) Govori o pomivalnem stroju.

c) ... najboljši je tekoči prašek ... – svetujemo, da večje in trdovratnejše ostanke odstranite pred nalaganjem posode... – izognite se odpiranju takoj po pranju, sicer bo treba posodo brisati, ker še ne bo suha.

č) Opis: stvarni podatki, bistvene informacije; opisovanje je brez osebnih občutij. Predstavitev: zanimivosti, posebnosti; opisu lahko dodamo osebna občutja.

4.

1. O • 2. P • 3. O • 4. O • 5. P

5.

Domačinke: tipka, tipalo, črpalka, ročica, grelnik

Prevzete besede: doziranje, detergent, ventil, termostat, tlak, operacija

6.

a) Naslov: Sušilnik za lase

b) Besedilo je opis naprave, saj navaja samo bistvene informacije, opis je stvaren in brez osebnih občutij. Uporabljen je sedanjik, ker ne govori o nastanku in poteku razvoja te naprave.

DZ 97-100

SDZ II 60-62

VEZNIK

1.

a) Ko • kot • Če • ker • da • vendar • saj

b) kdo • od koder • ki • kadar • kjer • ali • nato

c) medtem ko • Kljub temu da • tako da • potem ko • samo da • Potem ko

Op.: V navodilu za reševanje naloge so navedeni tudi enobesedni vezniki. V zgledih jih namenoma ni, zato da bi učenke in učenci razlikovali med npr. večbesednim veznikom *medtem ko* in enobesednim *ko* ali večbesednim *kljub temu da* in enobesednim *da*.

č) Enobesedni vezniki in sovezniki: ko, kot, če, ker, da, vendar, saj, ki
Vezniške besede: medtem ko, kljub temu da, tako da, potem ko, samo da

2.

a) Da • Potem ko • ker • da • zato • vendar • zato • Medtem ko • saj

b) ko ALI preden ALI medtem ko • ker • zato • če • da • toda ALI vendar ALI ampak • saj • torej

3.

Vir	Število zadetkov	Vezniki na -a
SP	70	a, ako, akoprav, akoravno, akotudi, ali, ali – ali, ampak
SSKJ	77	a, ako, akopram, akoprav, akoravno, akotudi, ali, ampak

V SSKJ. • Osem, v obeh enako. • V SSKJ je še veznik akopram, v SP je poleg iztočnice ali še posebej ali – ali.

4.

a) Povsod je lepo, a doma je najlepše. (Doma je najlepše, četudi je povsod lepo.)
Obiščite zdravnika, če imate zdravstvene težave.
Ves čas smo prepevali, ko smo se vračali domov.
Poškodba ni nedolžna, zato je nastop naše atletinje na prvenstvu negotov.
Ker so ves dan delali, so bili zvečer utrujeni.
Ko smo končno poleteli, je posijalo sonce.

b) Na zapis vejice.

5.

a) Po smislu.

b) Op.: Pritrdilni odgovor bodo učenke in učenci težko pojasnili, ne da bi pogledali v pravopis; tu bodo pri geslu *ter* videli, da *ter* uporabljamo pri menjavanju z veznikom *in* (besedna zveza: *panje ter delavke in trote*), seveda pa tudi namesto *in*.

6.

Javno znano je, da Jagodičevi delajo svoje preste iz moke, soli, vode in kvasa; ve se tudi, da so kuhane in pečene ... Potem pa samo še, da so zelo dobre. Prastari recept je ohranila družina Jagodic, v kateri preste zviija že četrti rod. Peč, ki jo segrejejo na 300 stopinj, ugasne le redko. Jagodičevi so prestam povsem zapisani, saj ne pečejo ničesar drugega! Vodiški prestarji so ponosni, da je njihov izdelek tudi brez posebnega oglaševanja tako priljubljen. Po naročilu namreč pripravijo za mlade mamice in njihove potomce tudi neslane preste. Iz Ljubljane lahko pride že dvakrat do Vodice in nazaj in dokaj poceni kupi poln pehar.

- Pred veznikom *in*.
- Vejica.

7.

Trudil se je, da bi premagal svojega nasprotnika. Presenetila ga je, ko se je odpravljaj od doma. Nekateri se po nepotrebnem počutijo slabo, ker si ne morejo privoščiti dragih počitnic. Dopoldansko nedeljo sem preživel pri Mitji v njegovi hišici na drevesu, kjer sva pod drevesom tudi zakurila ogenj.

Poročila se bosta takoj, ko končata študij. ALI Poročila se bosta, takoj ko končata študij. Knjiga ni nič posebnega, vendar je vredna branja.

Polfinale na svetovnem prvenstvu v Kanadi je zgrešila za pičlo stotinko sekunde, potem ko je bila v svoji skupini šesta.

Op.: Bodite pozorni na možnost dveh pravih rešitev v petem zgledu.

DZ 100
SDZ II 63

Pokaži, kaj znaš

1. Odkljukani so: 1. (Z vezniki izražamo različna razmerja.), 2. (Vezniki povezujejo vsaj dve besedi med seboj.), 3. (Vezniki povezujejo besedne zveze.), 4. (Vezniki povezujejo stavke.) in 6. kvadrater (Vezniki so lahko večbesedni).

2. Po smislu.

DZ 101-104
SDZ II 67-70

BEREMO, PIŠEMO IN GOVORIMO, Razlaga nastanka naravnega pojava

1. a)–b) Po smislu.

c) 4, 1, 5, 2, 3

2. a) Po smislu, npr.

Burja nastane, kadar ... se zaradi razlik v tlaku hladnejši, gostejši zrak preliva čez grebene (Trnovskega gozda, Nanosa, Hrušice, Javornikov in Snežnika) na primorsko stran.

Čeprav je primorska lega primerna za mediteranske rastline, ... te v naših krajih zaradi temperaturnih padcev, ki spremljajo burjo, ne rastejo.

Sneg, snežni zameti pa tudi žled so naravni pojavi, ki ... spremljajo burjo.

Poševno rastoča drevesa in nesimetrične krošnje so dodatni znak, da ... v tistih krajih piha močnejša burja.

Naselja na Krasu so nastala tam, kjer ... je burja šibkejša.

Kdor je gradil na vetrno izpostavljenih mestih, ... je gradil hiše brez velikih napuščev, z manj odprtini na hiši.

Če burja v Vipavski dolini doseže preveliko hitrost, ... zaprejo ceste.

Da bi pred sunki vetra zavarovali voznike, ... so na najbolj izpostavljenih mestih postavili zaščitne ograje in opozorila.

b) vezniki, soveznik, stavke

3. a) nadpomenka: veter

razločevalne sestavine: suh, hladen, sunkovit in pogosto zelo močan severovzhodni (veter), pogost v zimski polovici leta, značilen za primorsko Slovenijo

b) vzrok • posledica • posledica • vzrok

c) Hiše, ki so izpostavljene vetru, imajo manj odprtih in so brez velikih napuščev. Na teh območjih so ponekod na avtocestah postavili posebne zaščitne ograje in opozorila, občasno pa tudi zaprejo ceste za promet.

č) (a) definicije • (b, c) vzroki in posledice

4.

Smiselna bi bila tretja dopolnitev, saj natančneje opredeljuje, ob katerih pogojih nastane burja. Prvo besedilo razlaga lastnosti glagola pojenjati in nima z nastankom burje nič skupnega, drugo besedilo pa je vremenska novica in napoved. Smiselna bi bila tudi slikovna ponazoritev posledic naravnega pojava (fotografija).

5.

Npr.: Sneg je ... padavina v trdem stanju. Nastane iz drobnih kapljic vodne pare, ko je zrak zasičen z vodno paro pod 0 °C v oblakih. Vodna para preide v trdo stanje, pri tem se kristali spajajo in nastajajo snežinke. Povzroča težave v prometu in na napeljavah, omogoča pa vrsto zimskih športov.

Žled je ... oblika padavine na tleh; to je led, ki se lepi na zemljo in predmete. Nastane, ko se pri tleh zadržuje zelo hladen zrak, v višinah pa zapiha topel zrak. Ko drobne kapljice priletijo iz toplega zraka v hladnega, se hitro ohladijo pod 0 °C in v stiku s površino takoj zamrznejo. Žled zaradi svoje teže lomi stebre, veje, debla, antene, trga žice in tako povzroča veliko škode.

6.

a)

ne poznajo se pojavlja	se razblinijo so nastala	se preliva se ogreje
---------------------------	-----------------------------	-------------------------

B

C

D

b) 3. osebi, sedanjem, povednem

c) Glagola sta dvovidska (dovršna in nedovršna).

7.

Odpihnili – preprečila, onemogočila • Burja onemogočila tekmo v Novi Gorici

8.

a) razlagalna pripovedka, saj vključuje tako elemente razlage kot pripovedke (umetnostnega besedila)

b) Besedilo je umetnostno, saj so podatki nepreverljivi, namen ni praktičen.

DZ 105

SDZ II 72

PRAVOPIS, Ločila,

Končno ločilo v podredno zloženi povedi

1.

a) ?

b) Po smislu, npr.:

Sprašujete me, ali naj se ustavimo na parkirišču.

Hotela sem te vprašati, zakaj te tako dolgo ni bilo na obisk.

Res ne vem, ali naj ti še zaupam svoje tegobe.

Sem v zadregi, kaj naj povem pred javnostjo.

2.

. . . / / /

Vejica v podredno zloženi povedi

1.

a) Zdelo se ji je, da se ji v glavi utrinjajo iskre in frčijo ven iz oči.
 Raje jem suhe žemlje, kot da bi se prodal.
 Odkar so tramvaji prenehali voziti, veliko pešačim.
 Sivkina domiselna glavica se je pri priči začela ukvarjati z možnostmi, ki so se ji ponujale ob tem poslu.

b) Sprašujem se, kakšne ...

Ko sem opazovala pripravo, je bila ...
 Če hočete boljšo hrano, ...
 Njen mož Hinko Pelin je prepričan, ...
 »Pa niso zvedeli, od česa je umrl?« ...
 Medtem ko je mama Neži pripravljala malico, ...

2.

a) Pobarvani so vmesni stavki:

..., kakršno vrtijo po radiu, ...
 ..., kar vem o zgodovini Rimljanov, ...
 ..., ki se podirajo, ...
 ..., kako se že vzpenjajo proti vrhu, ...

b) Vejico pišemo pred vmesnim stavkom in za njim.

3.

a) Dopisovala bi si s fanti in dekleti, **starimi 14 let.**

Drugi so ji sledili na vrt, **poln rož.**
 Bohinjski sir se lahko imenuje le sir, **narejen iz bohinjskega mleka.**
 Močnejše rasti sta dve drevesi, **stari največ šest let.**
 Prvi kralj Madžarov in ustanovitelj madžarske države je Štefan I., **znan tudi kot sveti Štefan.**

b) Po smislu, npr. s pretvorbo polstavka v odvisni stavek.

4.

Hotel je vse in nič, želela si je mnogo in še več.

V vročih popoldnevih na deželi se je spraševal, zakaj je še vedno tam.

Ljudje mislijo, da si kot zvezdnik nekaj posebnega.

S kolesom, pobarvanim v sijočo rumeno barvo, je na cesti viden na daleč.

Živi in ljubi, kolikor se da, saj življenje brez ljubezni nič ne velja.

Ugodno prodam 2 mali beli kozi, stari 6 mesecev, v okolici Škofje Loke.

Op.: Če bo kdo v razredu v prvem zgledu napisal vejico pred *in*, pojasnite še drugim, da je možna, če si *in še več* razlagamo kot kaj naknadno dodanega (dostavek).

5.

Položaj lahko zasedeš tudi tako, da sitnariš.

Preveč stvari se dogaja, tako da težko lovim sam sebe.

Jesti moramo tako, kot dihamo.

Takoj boste prepoznali razliko med našimi hišami in drugimi bivališči, tako kot opazite razliko med krojačevo in konfekcijsko obleko.

Vazo je prijel narahlo, zato da je ne bi razdrobil. ALI Vazo je prijel narahlo zato, da je ne bi razdrobil.

Odpri oči, Milena, zato da boš videla svojega ženina.

Sosed zbolil že takoj, ko kdo omeni prehlad.

Rekla je: »Kaj pa boš zdaj, ko si prebrala vse otroške knjige?«

Op.: navedene so samo povedi z manjkajočimi vejicami.

Pokaži, kaj znaš

1.

Gorenjce • Škoti • budistov • muslimanov • judov • slovenke • triglave

2.

a) Op.: Vejica v drugem zgledu tudi ni povsem izključena, saj učenke in učenci (ne poznajo sobesedila) lahko sklepajo, da bi namesto in lahko stal npr. veznik *zato*.

Zazdelo se ji je, da se v njih zbira nekakšna elektrika.

Ne da bi se zmenil zanjo, se je obrnil k sinu.

Odrezala je tenki rezini, nato je ...

Op.: navedene so povedi z manjkajočimi vejicami.

b) Po smislu.

3.

a) Opazila je, ...

Načrt, ..., pa je bil odvisen od možnosti, ...

b) Čudež, ki se ji je zgodil pred očmi, jo je tako pretresel, da ji je vzelo dar govora.

Bilo je prijetno, če si je odnesla tja gor kakšen vroč napitek, da jo je grel, medtem ko je sedela in brala v tihi sobici popoldansko prazne hiše.

Srepela je v Rafka Režonjo, medtem ko je sedel tam kakor velikanska preobjedena ličinka, nabasan, otopel, nezmožen, da bi se zganil ali kaj rekel.

4.

Če ti je nerodno, ti ni treba povedati, kaj si želiš.

Še bolj nevarna od pasje bolhe je podganja bolha, ki prenaša kugo, bolezen, ki je nekdanj pomorila milijone ljudi.

Ko je Jože Gale prišel v Benetke, se je čudil, zakaj tako razburjeno tekajo okrog njega.

Ni vedel, da ga iščejo zato, da bi mu dali leva. In njegove Kekce iščejo še danes, potem ko so se zavrteli v več kot 55 državah.

5.

a) Potem ko ...

Letite z orli, namesto da se tepete s petelini.

Medtem ko se ... , v Kranjski Gori ...

Ali so kdaj slišali, kako lepo poješ?

b) Namesto da bi stopil v čoln, se je ...

c) Vzgojni načrt je oblikovan na podlagi:

- zakona o osnovni šoli,
- učnih načrtov za posamezne predmete,
- obvestil Ministrstva za šolstvo in šport,
- pravil šole.

6.

Po smislu.

BEREMO IN POSLUŠAMO, Poročilo

1.

a) Po smislu.

- b) Da bo besedilo teklo o čistilni akciji. • Ne. V izvlečku izvemo samo bistveno (kdaj, kje, kaj). • Podkrepljeno je fotografijo.
- c) ... čistilni akciji Očistimo Posočje. • ... Ana R. Novak. ... • ...vsem bralcem časopisa ... • ... nastalo je z namenom, da bi se prizadevanje za čisto okolje uzavestilo med ljudmi in da bi akcije postale vsakoletne...
- č) Dogajanje se je odvijalo na severnem Primorskem (občine Kobarid, Tolmin in Bovec). • Da, ker je članek opremljen z datumom, 28. 3. 2011, in podatkom o dnevu (v soboto). • Organizator je bil Janez Matos. • Akcijo so poimenovali Očistimo Posočje. • Ekološke delavnice so pripravili tudi na Osnovni šoli Franceta Bevka v Tolminu. • Ne. Prostovoljci jih samo niso mogli očistiti, sporočili pa so njihove lokacije. V nacionalni register bodo prijavljeni prek mobilnega telefona.
- d) Odkljukani kvadrati so: 2., 3. in 5.
Napačne popravljene: ... se je v soboto zbralo približno dva tisoč prostovoljcev. • Avtorica poročila je Ana R. Novak. • Komunale Tolmin, Kobarid in Bovec so poskrbele za odvoz odpadkov.
- e) Fotografija se delno ujema z zapisom pod njo. Na njej je namreč osnovnošolka, ni pa učiteljev. Prikazana je lahko okolica šole, vendar na fotografiji ni videti stavbe.

2. Po smislu.

3. koordinator: usklajevalec • nacionalni register: državni uradni seznam

4. Po smislu.

5. stvarno • kaj • kje • kdaj • kdo • kako • zakaj se je dogajalo • časopisu ali reviji • radiu, TV • spleta

6. a) Zdravstveni dom Bohinj • zavod Vista • Pepi in njegovo gnezdo • Cumper Camper • Gorenjski muzej • Teater Cizamo • telemark reprezentance Slovenije • skakalna reprezentanca Slovenije

b) Ekologi brez meja • Osnovna šola Franceta Bevka Tolmin • občina Kobarid • Komunala Kobarid

BEREMO IN PIŠEMO, Umetnostno in neumetnostno, objektivno in subjektivno besedilo

1. a) umetnostno besedilo • subjektivno
Utemeljitev: nima praktičnega namena, podatki so nepreverljivi, besedilo je večpomensko; pristransko besedilo, vsebuje piščeva čustva in mnenja.

b) neumetnostno besedilo • subjektivno
Utemeljitev: govori o resničnem svetu, ima praktični namen, vsebuje preverljive podatke, besedilo je enopomensko; pristransko, vsebuje piščevo mnenje in čustva

c) umetnostno besedilo • subjektivno

Utemeljitev: nima praktičnega namena, podatki so nepreverljivi, besedilo je večpomensko; pristransko besedilo, vsebuje piščeva čustva in mnenja.

č) neumetnostno • objektivno

Utemeljitev: govori o resničnem svetu, ima praktični namen, vsebuje preverljive in stvarne podatke, besedilo je enopomensko; nič ne izvemo o piščevih stališčih, čustvih in mnenju.

d) neumetnostno • objektivno

Utemeljitev: praktični namen, preverljive in stvarne podatke, enopomensko besedilo, ne zanima nas piščevo mnenje ali čustva.

e) neumetnostno • subjektivno

Utemeljitev: govori o resničnem svetu, ima praktični namen, vsebuje preverljive podatke, besedilo je enopomensko; pristransko, vsebuje piščevo mnenje in čustva

UčB 89-90

DZ 113-119

SDZ II 94-104

BEREMO, PIŠEMO IN GOVORIMO

Obnova neumetnostnega besedila

94

1. Besedilo govori o Reziji.
2. Milan Grego.
3. Podkrepljeno je s fotografijo.
4. V reviji Svet in ljudje. (V opombah je vir sicer naveden, vendar brez naslova, zato ga bo morda težje poiskati: Prirejeno po: Milan Grego, Svet in ljudje, februar 2000, številka 2, letnik III, str. 38–43).
5. Namenjeno je vsem, ki jih zanima pokrajina Rezije in življenje v njej.
6. Razdeljeno je na 12 odstavkov.
7. O legi in reliefu Rezije.
8. Izselsevanje Rezijanov.
9. V 11. odstavku.

95

1. O izvoru imena Rezija.
2. Bila, Ravanca, Njiva, Osojane, Solbica, Korito, Učja.
3. Zaradi zahtevnih naravnih okoliščin.
4. O rezijanskih poklicih, zlasti brusačih.
5. Ženske so ostajale doma in skrbele za dom in družino. To izvemo v 7. odstavku.
6. Njihovo bogato kulturno izročilo.
7. Izročilo Rezijanov je ohranjeno v pravljicah, pripovedkah, pesmih, plesu ob spremljavi violine. Ohranjenih je več kot tri tisoč rezijanskih pravljic.
8. Pustovanje, prireditve ob velikem šmarnu (15. avgusta), vaške šagre ali veselice.
9. O tem, da je Rezija dolina, ki ima zanimivo floro, favno in geološke značilnosti, ki so vredne ogleda oz. obiska.

1.

a)–b) Po smislu.

- c) Odkljukani so: 2. (Stavbe na planinah so prilagojene okolju.), 5. (Sirarnico so uporabljali za shrambo in zorenje sira.), 7. (Hlevi so bili pokriti ...) in 10. kvadrata (Trentarski muzej je v Trebiščini.).

- č) – Besedilo govori o stavbah na ovčjih planinah. ALI O arhitekturi stavb na ovčjih planinah.
- Jaka Čop.
 - Besedilo je bilo objavljeno v knjigi založbe Kmečki glas v sodelovanju s Triglavskim narodnim parkom (prim. Vire na str. 124 v SDZ in str. 128 v učbeniku).
 - Namenjeno je vsem ljubiteljem kulturnih znamenitosti oz. vsem, ki jim je blizu gorski svet in življenje v njem nekoč in danes.
 - Razdeljeno je na pet odstavkov.

2.

a) Po smislu.

b) Beloglavni jastreb • Sredozemlje • osrednjo in južno • iskanjem hrane • mrhovinarji • naših krajih • na prostem • poginulih ovc

c) Beloglavi jastrebi • Letijo • levega in desnega soseda • Izredno dobro • njih • njegova soseda • jastrebi • vsa jata • jastreba

č) Beloglavi jastrebi gnezdiijo na skalnih stenah, da so varni pred plenilci. Samica znese samo eno jajca. Mladič se izvali po 50 dneh. Običajno živi 37 let. V Evropi so beloglave jastrebe skoraj iztrebili, močno ogroženi so zaradi iztrebljanja na primer na Hrvaškem, v Španiji pa se je njihova populacija okrepila.

3.

a) gepardi

b) Kako nastane sirotka ALI Postopek izdelave sirotke

Sirotka nastane kot vzporedni izdelek pri proizvodnji sira in je prehransko najkakovostnejši proizvod mleka. Je krepčilna tekočina, ki uravnava presnovo in pospešuje razstrupljanje telesa, saj spodbuja delovanje ledvic, jeter in žolčnika. Zaradi visokokakovostnih beljakovin in drugih sestavin omogoča hitrejšo obnovo celic. Je blago odvajalna in dobrodejno vpliva na prebavila. Je najboljša izbira za obnovo črevesne mikroflore. Za takšno kuro je priporočljivo dnevno spiti 2 do 3 kozarce. Prvi kozarec na tešče, druga dva kozarca pa uro do dve pred obrokom ali po njem. Obstoynost sveže sirotke je podobna obstoynosti surovega mleka. Sveža je sladka, postopoma pa se začne kisati. Skisana ni pokvarjena. Najzanesljivejši znak kakovostne skisane sirotke sta vonj in okus; kislata je zmerno do močno kislata, po okusu in vonju nekoliko podobna kislemu mleku ali jogurtu.

c) Bohinjsko jezero je naše največje stalno jezero. Dolgo je več kot štiri kilometre, na najširšem delu meri 1250 metrov, na najglobljem pa je njegova globina 44,5 metra. Pod mostom pri cerkvi sv. Janeza odteka iz njega Sava Bohinjka. Ker je jezero pretočno, njegova površina pozimi redkokdaj zamrzne, zato lahko veslamo po njem vse leto. Dolžina jezera je za veslanje ravno pravšnji zalogaj, saj je pot v obe smeri dolga približno devet kilometrov. Poletni izlet lahko združimo s kopanjem v jezeru, čeprav je voda za kopanje dovolj topla le v zgornji plasti, spodaj je ledeno mrzla. Jezero je čisto in bogato z ribami, zato privablja številne ribiče, ki lovijo s čolnov. Čolni imajo lahko samo motorje na električni pogon ali vesla.

č) Po smislu.

4.

a) Po smislu.

b) sesálnik -a m priprava za vsesavanje prahu s pomočjo vakuuma.

Dráva reka, dolga 707 km, ki izvira v italijanskem delu Tirolske blizu avstrijske meje in vstopi v Slovenijo pri Dravogradu. Pri nas je na njej osem hidroelektrarn (Dravograd, Vuzenica, Vuhred, Ožbolt, Fala in Mariborski otok) in dve kanalski (Zlatoličje in Formin).

c) Po smislu.

5.

a) Po smislu.

- b) – Nevejsko sedlo ali prelaz, 1195 +nm, (italijansko Sella Nevea), leži na stiku gorskih skupin Kanina in Viša. S prelaza se spušča na vzhod Rabeljska dolina, na zahod pa Reklanska dolina. Trenta je ledeniška dolina v Triglavskem narodnem parku v Julijskih Alpah in predstavlja najvišji predel Soške doline.
- Od aprila 1915 do pomladi 1916.
 - Obdobje 1. svetovne vojne.
 - V knjigi Po sledih soške fronte avtorja Marka Simiča (Mladinska knjiga, Ljubljana, 1996).

c) in č) Po smislu.

6.

Po smislu.

7.

a) in b) Po smislu.

DZ 120-121

SDZ II 107-109

GLASNO BEREMO

Padajoča in rastoča stavčna intonacija

1.

a) Po smislu.

- b) Pri branju enostavčne povedi gremo na koncu vsakega stavka rahlo navzgor, pri zadnjem pa navzdol.
Pri branju večstavčne povedi pa gremo z glasom navzdol.

2.-5.

Po smislu.

DZ 122-126

SDZ II 112-116

BEREMO, PIŠEMO IN GOVORIMO

Besedilo ekonomske propagande

1.

a) Po smislu.

b)

Sestavine oglasa	1. del oglasa	2. del oglasa
tvorec oglasa	✓	✓
naročnik oglasa	✓	✓
oglaševani izdelek, storitev	—	✓
slikovno gradivo	✓	✓
podatek o dostopnosti dodatnih informacij	✓	✓
slogan	—	✓
dodatno besedilo	—	✓

c) Da bi ljudje kupili izdelek, to je semena trave.

č) – Pika plus

- Trava postaja vse gostejša in vse bolj živih barv. Očitno izdelek deluje (na travo).
- Sprostite se.
- Ker ni plačnik oglasa in je zato manj pomemben.
- Z oglasom v dveh delih vzbudijo naše zanimanje. Pridobili so našo pozornost, ki je pri trženju izdelkov zelo pomembna. Oglas bodo verjetno objavljali na več straneh po revijah, po televiziji v več delih.

d) Po smislu. Npr.: Oglas je dovolj informativen, saj si lahko vsakdo, kogar izdelek zanima, zlahka poišče dodatne informacije.

e) Po smislu. Npr.: Oglas deluje z barvami in zato, ker je v več delih. Tudi slogan je prijeten in pritegne. Pritegne tudi moški, ki brezskrbno leži, saj si tudi mi želimo takšne brezskrbnosti.

f) Po smislu. Npr.: Dve sosedi, pri prvi je zelenica urejena, družina jí, se zabava, pri drugi je vse bolj opustošeno. Čeprav se vidno trudi urejati svojo zelenico in je že utrujena zaradi prekopavanja, ni nič zeleno. Pogleduje čez živo mejo k sosedi, ki ima zelene travo, in zagleda škatlo Pika plus. Prikaže se še slogan *Sprostite se*.

2.

a) Slovenska turistična organizacija – STO • Počitnikovanja doma ALI domače turistične storitve ALI počitnice v slovenskih toplicah • I feel Slovenia • Slovenijo čutim. • Blizu doma, blizu srca. • www.slovenia.info • Levo spodaj, kjer piše Partnerji projekta • Znak je mednaroden, namenjen tudi trženju v tujini.

b) Če beremo zgolj odebeljene črke, preberemo I FEEL LOVE = Čutim ljubezen.

Če beremo vse črke, preberemo I FEEL SLOVENIA = Čutim Slovenijo. ALI Slovenijo čutim.

c) Doma je najlepše. Obnašaj se, kot bi bil brez srca.

č) Ne.

d) Pri obeh se pojavijo odebeljene črke in postavitev zapisa, pri sloganu dodatno še druga barva črk.

e) Po smislu, npr. Da je dopustovati doma najlepše, najbolj prijetno.

3. Prva trditev: umetnostna – neumetnostna. Druga trditev: strokovnih izrazov – nestrokovnih izrazov, besednih iger. Tretja trditev: objektivna – subjektivna, zasebna – javna.

4. Po smislu, npr:
– ABC ozimnice: podjetje, ki se ukvarja s pridelavo, predelavo, prodajo hrane
– Vaša težava – naš izziv: podjetje, ki prodaja medicinske izdelke
– Poslovni idejomat: podjetje, ki nudi poslovno svetovanje
– Življenje z okusom: podjetje, ki prodaja pijačo, hrano, lahko tudi oblačila

5. a) rumena: optimistična, poživlja, preganja strahove, spodbuja ustvarjalnost
rdeča: barva strasti, aktivnosti, viša krvni tlak, neprimerna za hitro jezljive
modra: mirna, harmonična, sprošča, barva zrelosti, natančnosti
črna: povezana z negativnim in žalovanjem, barva ponosa, elegance, skrivnosti

b) Po smislu. Npr.: družinski avto – rumeno ali modro, saj družino navadno povežemo z mirom, optimizmom • dirkalni avto – rdeča, saj hitre avtomobile povežemo s strastjo • poslovno elegantni avto – črna, saj je to barva elegance.

c) V oglasu iz prve naloge prevladuje zelena barva, ki deluje sproščujoče, kar je povezano s sloganom oglasa. V oglasu druge naloge prevladuje modra, ki prav tako deluje sprostitveno, takšna občutja pa tudi pričakujemo na svojem oddihu.

6.-7. Po smislu.

8. Izrazi so sopomenski, oglaševalci izbirajo takšne, da čim manj odvrta kupce. V tem smislu se vse bolj uporablja izraz oglas, pa tudi izvirna neuveljavljena poimenovanja, npr. nasveti za šoping (sicer neknjižno poimenovanje).

9. a) Televizijski oglas mora biti jasno prepoznaven kot oglas. Namen je preprečitev različnih zavajanj, gledalec mora namreč jasno vedeti, kdaj gleda npr. informativni program, kdaj dokumentarno oddajo in kdaj oglase.
Oglasov ne sme biti preveč. Gledalce bi pretirano število oglasov motilo, prav tako bi to onemogočalo normalno izvedbo televizijskega programa.

b) Po smislu. Npr.: Učenec pogleda na spletne strani Uradnega lista.

c) Slovenski oglaševalski kodeks

10.-11. Po smislu.

DZ 127-132

SDZ II 118-122

POKAŽI, KAJ ZNAŠ

1. Po smislu.

2. a) Npr. Avtonorija je prvi radijski resničnostni šov v Sloveniji, ki so ga izvedli oktobra letos. Pet tekmovalcev je dneve preživljalo v avtomobilu, parkiranem v ljubljanskem trgovskem centru, o dogajanju pa so se lahko prepričali mimoidoči in poslušalci

radijske postaje 106,4. Zmagovalec, ki je najdlje zdržal v avtu, sicer posebej opremljenem s kamerami in mikrofoni, je dobil osebni avto. Organizator je dobil reklamo, saj so njegove spletne strani z opisom dogajanja kliknili več kot dva milijonkrat.

b) Npr. Nori poslušalci

c) DA

3. neumetnostno besedilo, saj je njegov namen praktičen, podatki so preverljivi, lepotna vloga besedila je manj pomembna, objavljeno je v časopisu ...

4. Npr. Resničnostni šovi so nora zabava, divji koktajl strasti, prijateljstva, dramatičnih zapletov in nepričakovanih preobratov ... ALI Zažgala je Sanjska ženska ... ALI Zapreti peterico v avto v trgovski center – je kaj še bolj norega?

5. Je objektivno besedilo. Prikazuje pretekli dogodek, zato so glagoli v pretekliku.

6. – Prezete besede.
– Končaj *-log*.

7. a) mešanica • zasnova • resničnost ALI stvarnost • trenutna

b) šov zabavna prireditev
truma razmeroma veliko število
avdicija preizkusni nastop pred komisijo
žigolo mlad moški, ki ga vzdržujejo ženske

c) Besede so slogovno zaznamovanje, saj so prišle v besedilo iz določenega družbenega kroga ALI iz pogovornega jezika mladih.

8. a) Dovršni glagoli: si izmislijo
Nedovršni glagoli: razglablajo, se sprašujejo, proizvajajo, se zastavlja, je, si upajo

b) tepsti, pretepati • prepirati se • zalezovati • brati
Op.: Pri nedoločniku *spreti* pomotoma manjka *se* (*spreti se* – *prepirati se*).

9. a) ne bi smeli gledati • so se pripravljene javno poniževati
Odgovor: V knjižnem jeziku za glagolom smeti in zvezi biti pripravljen uporabljamo (dolgi ALI navadni) nedoločnik. ALI V knjižnem jeziku v teh primerih ne smemo uporabljati kratkega nedoločnika. ALI Nedoločnik ne stoji za glagolom premikanja.

b) priborjen • mnenje • bizgecev • trpljenje

10. čakanje spraševanje
glasovanje zehanje
razglabljanje pričakovanje
tekmovalc gledalec
poslušalec nakupovalec
zmagovalec voznik

11. medtem ko, in, ter, od kod, in, ki, kaj, kako

12.

a) Odkljukan je 1. kvadrater (To je zložena poved).

b) Radio Ekspres je oktobra izvedel prvi radijski resničnostni šov v Sloveniji Avtonorija.

Pet tekmovalcev se je »zbasalo« v stoenko, parkirano v ljubljanskem trgovskem centru.

13.

a) Glavni stavek: V argentinskem glavnem mestu Buenos Airesu pa se je župan odločil postaviti kamere in mikrofone,

Odvisnik: načinovni

Glavni stavek: Teorija o norcih mi je padla v vodo,

Odvisnik: časovni

Glavni stavek: Odgovarjali so mi na vprašanja,

Glavni stavek: prilastkov

Op.: V učnem načrtu ni predviden posledični odvisnik (ta je naveden v Toporišičevi *Slovenski slovnici*), zato si morajo učenke in učenci pomagati s komentarjem pri načinovnem odvisniku za pravilno pisanje vejice, kjer je zveza *tako da* oz. *tako, da* omenjena. V pravopisu je vezniška zveza *tako da* označena kot posledična podredna vezniška zveza.

b) Vejico pišemo med glavnim in odvisnim stavkom. ALI Vejica loči glavni stavek od odvisnega v večstavčni neenakovredni zvezi stavkov.

14.

Po smislu. Npr.: občna imena, zapisana po domače: šov, radio, ekspres, parkiran, center, frekvenca, kamera, avtomobil.

Lastna imena, zapisana po tuje: City Park, Paris Hilton, Buenos Aires.

15.

– Ker je to lastno ime ALI stvarno ime ALI naslov oddaje.

– Ker gre za vprašalno poved. Da gre zanjo, brez končnega vprašaja ne bi mogli razbrati. ALI ker povedi po sami obliki ne bi mogli razbrati kot vprašalno poved.

– Ker gre za udeležence v oddaji Bar oz. pripadnike oddaje Bar.

16.

a) Naštevanje.

b) Glavni stavek je vprašalni. ALI Ker je glavni stavek vprašalni stavek, morda stati na koncu povedi vprašaj.

17.

a) Odkljukan je 2. kvadrater (se sprašuje in čudi hkrati).

b) Odkljukana sta 2. (izraža čustven odnos do povedanega.) in 3. kvadrater (skuša pritegniti našo pozornost.).

18.-20.

Po smislu.